

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

ارشد
علیه
اصحاب
السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

شرح دعای سلامتے

معین قرآنسی

یہ کتاب شریک حسن بنامہ لکھی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شرح دعای سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

نویسنده:

محسن قرائتی

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست	۵
شرح دعای سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف	۷
مشخصات کتاب	۷
اشاره	۷
«فهرست مطالب»	۹
مقدمه	۱۰
بررسی مقدمه دعا	۱۹
شرح عبارات دعا	۲۷
اشاره	۲۷
اللَّهُمَّ	۲۸
كُنْ	۳۱
لَوْلَيْكَ	۳۳
الْحُجَّةُ بْنُ الْحَسَنِ عَلَيْهِمَا السَّلَام	۳۵
صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آبَائِهِ	۳۷
فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ	۴۱
ولياً	۴۳
و حافظاً	۴۶
و قائداً	۵۳
و تاحصراً	۵۴
و دليلاً	۵۸
و عيناً	۵۹
حَتَّى تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعاً	۶۰
و تُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا	۶۴
فوائد قرائت دعای سلامتی	۶۷

شرایط استجابت دعا ۷۹

کتاب نامه ۸۳

درباره مرکز ۹۰

شرح دعای سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

مشخصات کتاب

سرشناسه : قرائتی، محسن، 1324 -

عنوان و نام پدیدآور : شرح دعای سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف / محسن قرائتی؛ به کوشش حسن سلم آبادی [برای] بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، مرکز تخصصی مهدویت.

مشخصات نشر : قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، 1393.

مشخصات ظاهری : 112 ص.

شابک : 30000 ریال: 7-18-7120-600-978

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه: ص. [106] - 112؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : دعای سلامتی امام زمان (عج) -- نقد و تفسیر

شناسه افزوده : سلم آبادی، حسن، 1363 - ، گردآورنده

شناسه افزوده : بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)

شناسه افزوده : بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج). مرکز تخصصی امامت و مهدویت

رده بندی کنگره : BP270 / اس 80422 ق 4 1393

رده بندی دیویی : 297/774

شماره کتابشناسی ملی : 3416597

ص: 1

اشاره

بسم الله الرحمن الرحيم

ص: 2

«فهرست مطالب»

تصویر

□

ص: 3

ارزش و اعتبار انسان به دعاست. خداوند می فرماید: «قُلْ مَا يَعْبُوهَا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ»؛ (1) «بگو: اگر دعای شما نباشد، پروردگارم هیچ اعتنایی به شما نمی کند».

دعا در روایات، هم سنگ نماز، ستون دین، (2) عبادت (3) و بلکه بزرگ ترین عبادت، (4) نور زمین و آسمان (5) و نیز کلید پیروزی و رستگاری، (6) سلاح مؤمن (7) و نافذتر از نیزه (8) بیان شده است.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ»؛ (9) مغز عبادت، دعاست». یعنی روح عبادت، دعاست. امیرالمؤمنین

ص: 4

1- سوره فرقان، آیه 77. سید بن طاووس قدس سره می فرماید: «إِنَّ محلَّ الإنسان و منزلته عند الله جلَّ جلاله على قدر دعائه و قيمته بقدر اهتمامه بمناجاته و ندائه...؛ همانا جایگاه و منزلت انسان نزد خداوند به اندازه دعای اوست و بها و قیمت انسان به اندازه گفتگو و راز و نیاز با خداست». فلاح السائل، ص 26.

2- «الدعاء ... عمود الدين». کافی، ج 2، ص 468.

3- «الدعاء هي العبادة». کافی، ج 2، ص 467.

4- «الدعاء... هي العبادة الكبرى». مجمع البيان، ج 8، ص 451.

5- «الدعاء... نور السموات و الأرض». کافی، ج 2، ص 468.

6- «الدعاء... مفاتيح النجاح و مقاليد الفلاح». بحار الأنوار، ج 37، ص 341 و ج 93، ص 300.

7- «فإنَّ سلاح المؤمن الدعاء». مکارم الاخلاق، ج 2، ص 8. «عليكم بسلاح الانبياء؛ فقل: و ما سلاح الانبياء؟ قال الدعاء». کافی، ج 2، ص 468.

8- «الدعاء أنفذ من السنان». مکارم الاخلاق، ج 2، ص 12.

9- إرشاد القلوب، ج 1، ص 148.

علی علیه السلام فرمودند: «الدُّعَاءُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ وَ مِصْبَاحُ الظُّلْمَةِ؛ (1) دعا کلید رحمت و چراغ تاریکی هاست».

همان گونه که روایت شده: «الصَّلَاةُ عَمُودُ الدِّينِ»، (2) در حدیث دیگری نیز آمده است: «الدُّعَاءُ عَمُودُ الدِّينِ؛ (3) دعا ستون دین است». امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمایند: «أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي الْأَرْضِ الدُّعَاءُ؛ (4) بهترین کاری که خدا دوست دارد دعاست».

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «إِنَّ أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ؛ (5) آدم بدبخت و عاجز کسی است که حتی حال دعا هم ندارد». امام صادق علیه السلام فرمود: «إِنَّ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَنْزِلَةً لَا تُنَالُ إِلَّا بِمَسْأَلَةٍ؛ (6) خداوند مواهبی دارد که تا دعا نکنی به تو نمی دهد».

آن امام در روایت دیگری فرمودند: «إِنَّ الدُّعَاءَ يَرُدُّ الْقَضَاءَ وَقَدْ نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ وَقَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامًا». (7) یعنی اگر چیزی برای انسان مقدر شده باشد، با دعا می شود آن را عوض کرد؛ اگر چه محکم و استوار شده باشد.

ص: 5

1- بحار الأنوار، ج 90، ص 300.

2- المحاسن، ج 1، ص 44.

3- «الدعاء ... عمود الدين». کافی، ج 2، ص 468.

4- کافی، ج 2، ص 467.

5- أمالی، شیخ مفید، ص 317.

6- کافی، ج 2، ص 466.

7- کافی، ج 2، ص 469.

از مسائل مهمی که جزو نیازهای انسان محسوب می شود، دعا و نیایش است. دعا مثل خداجویی، از فطرت و ضمیر آدمی نشأت می گیرد. وقتی سیر و سیاحتی در این کره خاکی می کنیم و با ملت های مختلف و ادیان گوناگون و سنن و رسوم متفاوت آن ها روبه رو می شویم، می بینیم که هر کدام برای خود، اوراد و اذکار و دعاها ی مخصوصی دارند و هیچ جای دنیا را نمی یابیم که مردمش از دعا جدا و بی نیاز باشند. حتی آن ها که بت می پرستند هم در معابدشان به خاک می افتند و دعا می خوانند.

شیخ جواهر طنطاوی، صاحب تفسیر معروف طنطاوی، از علمای بزرگ مصر است. او در اواخر عمرش با صحیفه سجادیه آشنا می شود و پس از آشنایی با آن کتاب ارزشمند، نامه ای به آیت الله مرعشی نجفی قدس سرّه می نویسد که جداً خواندنی است. او در قسمتی از آن نامه می نگارد:

و من الشقا انا الی الآن لم نقف علی هذا الاثر القیم الخالد من موارث النبوه و اهل البیت و انی کلما تأملتها رأيتها فوق کلام المخلوق و دون کلام الخالق؛ (1) این از بدبختی من بوده که تا امروز به این اثر جاودانه ای که از زبان اهل-بیت نبوت علیهم السلام صادر شده است، توجه نکرده ام. من هرچه در این کتاب دقت می کنم، آن را بالاتر از کلام مخلوق و پایین تر از کلام خالق می بینم.

دعای عرفه، دعای کمیل، دعای ندبه، مناجات شعبانیه و باقی ادعیه، حقایقی هستند که اگر بتوانیم با آن ها انس پیدا کنیم و لذت خواندن آن ها را درک نماییم و سپس به دیگران

ص: 6

1- جریان این نامه نگاری در مقدمه کتاب «صحیفه سجادیه» با مقدمه آیت الله مرعشی ذکر شده است. (دار الکتب الاسلامیه، ترجمه سید صدر الدین بلاغی، 1369 ق، صص 37 _ 38)

منتقل کنیم، در رفع مہجوریت و مظلومیت اہل بیت علیہم السلام کار بزرگی انجام دادہ ایم.

آیت اللہ مروی نقل می کند: «عصر روزی کہ حجاج ایرانی را در عربستان کشتند، حکومت عربستان با دکتر عَدِّ مرداش العُقیری تماس گرفت. او نویسنده معروف و از حقوق دان های درجہ یک جہان عرب و مشاور حقوقی حُسنی مبارک بود و پطرس غالی نیز از او دعوت کردہ بود کہ بہ عنوان مشاور حقوقی بہ سازمان ملل برود. در تماسی کہ با او گرفتند، گفتند: «سریع بہ عربستان بیا کہ اگر ایران از این جریان بہ مجامع بین المللی شکایت کرد، شما بہ عنوان مشاور حقوقی ملک فہد بتوانی از نظر حقوقی این کشتار را توجیہ کنی و این قضیہ را قانونی جلوه دهی».

دکتر عَدِّ مرداش روز قبل از عرفہ بہ عربستان می رود، مُحرم می شود و در عرفات در خیمہ رؤسای وہابیت مستقر می شود. آن ها برای او توجیہ می آورند کہ ایرانی ها مشرک و مرتدند و می خواستند خانہ خدا را خراب کنند، ما ہم آن ها را کشتیم. حالا شما جریان حقوقی اش را درست کن.

عصر عرفہ، دکتر بہ دو سہ نفر از ہمراہانش کہ از حکومت سعودی بودند _ می گوید: مرا سمت چادر ایرانی ها ببرید تا بینم آن ها چہ کار می کنند؟! بہ طرف چادر ایرانی ها می آید و می بیند کہ صدای ضجہ و گریہ بلند است و دعایی می خوانند. میخ کوب می شود. کنار یکی از چادرها می نشیند و گوش می دہد. ہرچہ اطرافیان می گویند برویم، قبول نمی کند و تا آخر دعا همان جا می نشیند.

بعداً

متوجه می شود که ایرانی ها دعای عرفه امام حسین علیه السلام را قرائت می کنند؛ دعایی که امام با قرائت آن، با خدا راز و نیاز کرده است. با خود می گوید: این ها مشرک اند؟ این هایی که این حقایق بلند را دارند که من در طول عمرم نشنیده بودم، چگونه مشرک هستند؟! او وقتی به مصر برمی گردد، تحقیقاتی درباره تشیع می کند و سرانجام شیعه می شود.

چند کتاب از ایشان منتشر شده که در یکی از آن ها مفصل توضیح داده که چطور شیعه شده است». (1)

ما اگر بتوانیم در منبرها و صحبت هایمان عظمت ادعیه را مطرح کنیم، کار مهمی انجام داده ایم. در ایام حج، مسلمانان وقتی صدای دعای کمیل حاجی های ایرانی را می شنوند، منقلب می شوند. از خصوصیات مکتب تشیع _ که در هیچ مذهب دیگری پیدا نمی شود _ مسأله دعاست. هرکس با ادعیه معصومین علیهم السلام آشنا شود، تحت تأثیر قرار می گیرد.

دعا آثار بسیار شگرفی بر زندگی انسان و روح و روان او دارد. دعا انسان را به خدا نزدیک می نماید، او را بنده خدا می کند، به او امید و تحرک می دهد و رابطه انسان با خدا را مستحکم و قوی می گرداند.

بنابراین دعا جزو مسائل فطری ماست و نمک شناسی است که انسان فقط در مواقع گرفتاری و هجوم مشکلات به درگاه الهی التجا و انابه کند و همین که حاجتش برآورده شد و به مرادش رسید، دست از دعا و نیایش بردارد و از آن بدتر، گاهی ناسپاسی و طغیان کند: «وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ»؛ (2) «چون انسان را سختی رسد، پروردگار خویش را بخواند و به سوی او بازگردد و چون خدا نعمتی از جانب خویش به او دهد، آن سختی را _ که سابقاً

ص: 8

1- این سخنان در پایان درس کفایه الاصول، جلد اول، جلسه 37 ایراد شده است.

2- سوره زمر، آیه 8.

خدا را برای رفع آن می خواند _ فراموش کند».

به راستی راز و رمز فضیلت دعا و تأکید آن در آیات و روایات در چیست؟ نیایش چه ضرورتی دارد و چرا انسان باید دعا کند؟!

دعا نوعی ارتباط با خالق و درخواست از او و ابراز نیاز به درگاه اوست؛ (1) چنان که پروردگار در قرآن کریم می فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»؛ (2) «ای مردم، شما به خدا نیازمندید، و خداست که بی نیاز ستوده است» و در آیه ای دیگر می فرماید: «وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ»؛ (3) «خداوند، بی نیاز [مطلق] است و شما باید که نیازمندید».

انسانی که این حقیقت (فقر محض) را درک کند و خود را محدود و سرتاپا نیاز ببیند، و از سوی دیگر بفهمد که پروردگار، بی همتا، بخشنده، مهربان و غنی است، به ضرورت دعا پی می برد و با افتخار و سربلندی، دست نیاز به آستان کبریایی او بلند می کند. او از ذات بی همتای الهی مدد می طلبد و این مسأله را برای خود و هم نوعانش ضروری می داند. حضرت علی علیه السلام فرمودند: «أَعْلَمُ النَّاسَ بِاللَّهِ أَكْثَرُهُمْ لَهُ مَسْأَلَةٌ» (4) آن کس که بیش تر از همه دعا می کند، بیش از دیگران خدا را می شناسد».

بنابراین امامان که به این حقیقت، معرفت کامل داشته و

ص: 9

1- حقیقت دعا، خواستن است، نه خواندن. ابن فارس در معجم مقاییس اللغة ذیل ماده «دعو» می نویسد: «دعو: أصل واحد، و هو أن تمیل الشيء إليك بصوت و كلام یكون منك». آقای مصطفوی نیز در التحقيق، ج 3، ص 204 می نویسد: «إنَّ الأصل الواحد فی هذه المادّة: هو طلب الشيء.»

2- سوره فاطر، آیه 15.

3- سوره محمد، آیه 38.

4- غرر الحکم، ص 192.

عجز و فقر خود را بیش تر احساس می کرده اند، از همه انسان ها بیش تر دعا می کردند. آنان با بی نیازی از مردم و آن چه در دست آنان است، خود را فقیر محض درگاه الهی معرفی می کردند.

امام حسین علیه السلام در دعای عرفه خود را این گونه معرفی می فرماید:

الهی انا الفقیر فی غنای فکیف لا اُکون فقیراً فی فقری؛ (1) خدایا! من در حال بی نیازی، فقیر هستم؛ پس چگونه در حال فقر، نیازمند و فقیر نباشم؟!.

بنابراین هرکس این ضرورت را احساس نکند و بپندارد که از خدا بی نیاز است، قطعاً در برهوت طغیان سقوط می کند. خداوند متعال که خالق همه موجودات است و کاملاً به نظام وجودی انسان آگاهی دارد، در این خصوص می فرماید: «كَأَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَیْطَغَى أَنْ رَأَهُ اسْتَغْنَى»؛ (2) «حقاً که انسان سرکشی می کند، همین که خود را بی نیاز پندارد».

آری، دعا از عبادت های عظیم به شمار میرود و آثار فراوانی دارد و دعا به ساحت مقدس امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) که ولی نعمت ما و واسطه فیض الهی است، اهمیت ویژه ای دارد؛ چراکه:

دعا کردن راهی است برای آن که امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را یاد کنیم و با آن عزیز ارتباط روحی و معنوی بگیریم. این ارتباط، ثمرات بسیاری برای رشد و کمال روحی ما دارد.

ص: 10

1- بحار الأنوار، ج 95، ص 224.

2- سوره علق، آیات 6 و 7.

دعا کردن برای امام، نوعی عرض ارادت و محبت نسبت به اوست و قطعاً از سوی آن امام کریم بی پاسخ نخواهد ماند و ایشان، دعاکننده را مورد لطف و عنایت خاص خود قرار خواهد داد.

دعا کردن برای امام، یعنی آن وجود عزیز را بر بسیاری از موجودات و پدیده ها مقدم دانستن و وجود و نقش او را مدنظر قرار دادن. این موضوع، سبب بیشتر شدن محبت آن بزرگوار در دل ها و جان ها می گردد؛

چه زیباست که بهترین حالات خودمان را به بهترین فرد اختصاص دهیم! دعا، بهترین حالت انسان است و باید به امام زمان(عج)، بهترین مخلوق خداوند متعال، اختصاص یابد.

در این میان، دعای سلامتی آن حضرت، جایگاه والایی دارد و علما و محدثان بزرگ شیعه، از قرن های گذشته تاکنون، این دعای شریف را در متون اولیه و کتب معتبر، به مناسبت اعمال شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان ثبت و ضبط کرده اند.

از جمله علمایی که به ذکر این دعا پرداخته اند می توان به ثقه الاسلام محمد بن یعقوب اسحاق کلینی (م. قرن چهارم قمری) در کتاب ارزشمند الکافی، شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی (م. قرن پنجم قمری) در دو کتاب ارزشمند تهذیب الاحکام و مصباح المتعبد و سلام المتعبد، محمد بن جعفر مشهدی حائری (م. قرن ششم قمری) در کتاب ارزشمند المزار الکبیر، علی بن موسی

بن طاووس حلی در دو کتاب الاقبال بالاعمال الحسنه فیما يعمل مره فی السنه و فلاح السائل، شیخ تقی الدین ابراهیم کفعمی در جنه الامان الواقعه و جنه الايمان الباقیه (مشهور به مصباح) والبلد الامین و شیخ جلیل، حسن بن سلیمان حلی در کتاب مختصر بصائر الدرجات اشاره کرد. (1) با توجه به منابع یادشده ارزش و اهمیت این دعا کاملاً روشن می نماید.

ص: 12

1- البته علمای دیگری نیز این دعا را نقل فرموده اند؛ مانند: علامه مجلسی در بحار الانوار، ج 97، ص 349؛ محدث نوری در مستدرک الوسائل، ج 7، ص 483 و نجم الثاقب، ص 757؛ محدث قمی در مفاتیح الجنان و سفینه البحار و....

در آغاز این دعا آمده است: «تُكْرَرُ [كَرَّرَ] فِي لَيْلَةِ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ هَذَا الدُّعَاءَ سَاجِدًا وَقَائِمًا وَقَاعِدًا وَعَلَى كُلِّ حَالٍ وَفِي الشَّهْرِ كُلِّهِ وَكَيْفَ أُمَكَّنَكَ وَمَتَى حَضَرَكَ مِنْ دَهْرِكَ تَقُولُ بَعْدَ تَحْمِيدِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَالصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ...؛ این دعا را در شب بیست و سوم ماه رمضان، در حال سجده، ایستادن، نشستن و در همه حال و بلکه در همه این ماه و تا زمانی که زنده هستی، تکرار کن. بعد از تمجید خداوند متعال و صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله بگو...».

از این مقدمه نتیجه می گیریم:

1. تکرار دعا مطلوب است و یکی از ابزار ارتباط مؤثر خلق با خالق محسوب می شود. (تُكْرَرُ)
 2. از شرایط مقدماتی دعا، تمجید و تکریم پروردگار متعال، و درود و سلام بر آخرین پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلام است. شایسته است برای خواندن این دعا نیز ابتدا تحمید و تمجید کرد. (تَقُولُ بَعْدَ تَحْمِيدِ اللَّهِ)
 3. در بهترین ماه و شب سال (ماه رمضان و شب قدر) و بلکه در همه حال، باید برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دعا کرد؛ چرا که او واسطه فیض و سبب اتصال زمین و آسمان است. (فِي لَيْلَةِ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.. وَمَتَى حَضَرَكَ مِنْ دَهْرِكَ)
- ورود این دعا در شب قدر اهمیت ویژه ای دارد؛ زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام بر احیای شب قدر و سپری کردن آن با دعا و نماز و قرآن سفارش فراوان کرده اند. در حدیثی

طولانی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است:

حضرت موسی علیه السلام به خدا عرض کرد: «خدایا! مقام قربت را خواهانم». پاسخ آمد: «قُرْبِي لِمَنْ اسْتَيْقَظَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ؛ قرب من، برای کسی است که در شب قدر بیدار ماند». عرضه داشت: «پروردگارا! رحمتت را خواستارم». پاسخ آمد: «رَحْمَتِي لِمَنْ رَحِمَ الْمَسَاكِينَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ؛ رحمت من در ترحم بر مساکین در شب قدر است». گفت: «خدایا! جواز عبور از صراط می خواهم». پاسخ آمد: «ذَلِكَ لِمَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ لَيْلَةَ الْقَدْرِ؛ رمز عبور از صراط، صدقه دادن در شب قدر است».

عرض کرد: «خدایا! بهشت و نعمت های آن را می طلبم». پاسخ آمد: «ذَلِكَ لِمَنْ سَبَّحَ تَسْبِيحَهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ؛ دست یابی به آن، در گرو تسبیح گفتن در شب قدر است». عرضه داشت: «پروردگارا! خواهان نجات از آتش دوزخم». پاسخ آمد: «ذَلِكَ لِمَنْ اسْتَغْفَرَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ؛ رمز نجات از دوزخ، استغفار در شب قدر است». در پایان گفت: «خدایا! رضای تو را می طلبم». پاسخ آمد: «رِضَايَ لِمَنْ صَلَّى رُكْعَتَيْنِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ؛ کسی مشمول رضای من است که در شب قدر نماز بگذارد». (1)

شاید رمز تقارن شب تقدیر بشر با شب نزول قرآن در آن باشد که سرنوشت بشر وابسته به قرآن است. اگر انسان پیرو قرآن باشد، سعادت مند و رستگار خواهد شد و اگر دور از قرآن باشد، شقاوت و بدبختی برای او رقم خواهد خورد.

و چه زیباست اگر در شب نزول قرآن صامت، با دعا برای

ص: 15

قرآن ناطق، بر بهره خود بیفزاییم؛ چراکه در روایات آمده است: «انجام کار نیک در شب قدر، بهتر از انجام آن در هزار ماه بدون شب قدر است» و چه کار نیکی بهتر از دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف؟!

در شب قدر، سرنوشت همه انسان ها به محضر و امضای امام می رسد. پس شایسته است که انسان مؤمن، دعاهایش را به او اختصاص دهد؛ زیرا او صاحب شب قدر است.

سید بن طاووس قبل از ذکر این دعا می گوید:

از وظایف هر شب روزه دار، آن است که ابتدا دعایش را با ذکر کسی آغاز کند که نائب خدا در میان بندگان و قیّم روزه گیران است و اعمالش را نیز به ذکر او ختم کند. (1)

آیت الله صافی نیز می نویسد: «از جمله وظایف مهم شب قدر، تجدید عهد با ولیّ امر و خواندن این دعاست». (2)

آن چه حائز اهمیت است، آن است که سفارش شده در میان اعمال فراوان شب قدر، این دعا در حالات مختلف، یعنی در قیام و قعود و... خوانده شود؛ دعایی که در حق امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و واسطه همه فیض های جهان است. یعنی خدا را در بهترین شب، برای بهترین فرد و با بهترین عمل بخوانیم.

از دقت در سوره قدر می آموزیم که اولاً زمان ها یکسان نیستند؛ بلکه بعضی زمان ها بر بعضی دیگر برتری دارد و ثانیاً برای امور مقدس، زمان مقدس انتخاب کنیم: «لَيْلَةُ

ص: 16

1- اقبال الاعمال، ج 1، ص 191.

2- ماه مبارک رمضان، مکتب عالی اخلاق و تربیت، اثر آیت الله العظمی صافی ص 74.

4. ذکر این دعا در اعمال شب بیست و سوم هم اهمیت دارد. کسی از پیامبر صلی الله علیه و آله پرسید: «منزل ما از مدینه دور است. یک شب را به عنوان شب قدر معین فرمایید تا برای احیای آن، به شهر بیاییم». حضرت فرمود: «شب بیست و سوم به مدینه بیا». (1)

امام صادق علیه السلام نیز در یکی از سال ها در شب بیست و سوم ماه رمضان بیمار بودند، با این حال، از اطرافیان خواستند تا ایشان را به مسجد ببرند. (2) هم چنین حضرت فاطمه علیها السلام در این شب با پاشیدن آب به صورت بچه ها، مانع خوابیدن آن ها می شدند. (3) در روایات آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله در دهه آخر ماه رمضان، بستر خواب خود را جمع می -کرد و آن ده شب را احیا می داشت. (4)

البته در این حدیث، لفظ شب آمده که روشن می سازد شب جایگاه ویژه ای در مسائل معنوی دارد. در این جا به چند مورد اشاره می کنیم تا قدر شب های عمرمان را بیش تر و بهتر بدانیم و آن را به غفلت نگذرانیم.

— خداوند برای اهدای تورات، حضرت موسی علیه السلام را به مناجات شبانه فراخواند: «أُزْبِعِينَ لَيْلَةً». (5)

ص: 17

1- وسائل الشیعه، ج 3، ص 307.

2- بحار الأنوار، ج 95، ص 169.

3- بحار الأنوار، ج 94، ص 10.

4- مجمع البیان، ج 10، ص 787.

5- سوره بقره، آیه 51.

— قرآن، زمان مناسب برای استغفار را هنگام سحر معرفی می کند: «وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ». (1)

— عروج پیامبر صلی الله علیه و آله به آسمان، به هنگام شب بود: «أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ». (2)

— پیامبر صلی الله علیه و آله مأمور بود که مناجات و عبادات شبانه داشته باشد: «وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ»، (3) «فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا». (4)

— خداوند، عابدان در شب را ستایش می کند: «يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ». (5) و به تسبیح در شب سفارش می فرماید: «وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا». (6)

— خداوند در قرآن، به زمان طلوع فجر و هنگام عصر یک بار سوگند یاد کرده است؛ ولی به زمان سحر، سه بار: «وَاللَّيْلِ إِذَا عَسَسَ»، (7) «وَاللَّيْلِ إِذَا أَذْبَرَ»، (8) «وَاللَّيْلِ إِذَا يَسَّرَ». (9)

5. دعا کردن برای ولی نعمت و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ساعت خاصی ندارد؛ بلکه باید تمام لحظات را با یاد او باید سپری کرد. (و متی حضرك من دهرک)

تکرار این دعا در هر شبانه روز و در نمازها، شایسته و

ص: 18

1- سوره ذاریات، آیه 18.

2- سوره اسراء، آیه 1.

3- سوره اسراء، آیه 79.

4- سوره مزمل، آیه 2.

5- سوره آل عمران، آیه 113.

6- سوره انسان، آیه 26.

7- سوره تکویر، آیه 17.

8- سوره مدثر، آیه 33.

9- سوره فجر، آیه 4.

مناسب است. دعا کردن برای امام نباید موسمی باشد. نباید هر وقت گرفتار شدیم، یاد خدا و خلیفه او بیفتیم. ما هر وقت گرفتار می شویم، می گوئیم: «یا الله!» وقتی کار ما به بیمارستان می افتد، وقتی مریض می شویم، وقتی زنی به اتاق زایمان می رود، «یا الله» می گوئیم. پدرها و مادرها وقتی نوبت کنکور بچه ها می رسد، «اللهم صلّ علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم» می گویند؛ ای کاش یکی از آن صلوات ها را قبلاً می فرستادیم!

قرآن از ما انتقاد می کند که چرا هر وقت گیر می کنیم، او را صدا می زنیم: «فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِّ لَكَ دَعْوَا اللَّهِ». (1) همین که کشتی می خواهد غرق بشود، خدا را صدا می زنند، اما «فَلَمَّا نَجَّاهُمْ»، وقتی نجات پیدا می کنند، خدا را فراموش می کنند. «یاد موسمی» مورد انتقاد است.

فرعون هم وقتی دید دارد غرق می شود، گفت: «تُبْتُ الْآمَنَ»، خدایا! من الآن توبه کردم. اما خدا می فرماید: «وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ». (2) آن هایی که دم مرگ می گویند: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ»، توبه آن ها قبول نخواهد شد. توبه دقیقه آخر فایده ای ندارد.

ما هم وقتی یاد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می افتیم که گرفتار بشویم. اما باید همیشه به یادش باشیم، هر روز برایش صدقه بدهیم و برای سلامتی اش دعا کنیم.

باید توی خانه هایمان حداقل یک کتاب درباره امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برای هر گروه سنی داشته باشیم تا با حضرت بیش تر آشنا شویم، خودمان

ص: 19

1- سوره عنکبوت، آیه 65.

2- سوره نساء، آیه 18.

را برای رساندن به صف یاران آن امام آماده کنیم، با ادعیه مهدوی انس بگیریم، زیارت آل یاسین بخوانیم، در قنوت یا در تعقیبات نماز، «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ» بخوانیم، صلوات را همراه با «عجل فرجهم» بفرستیم و خلاصه همیشه به یاد حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باشیم.

برخی مقید هستند که در همه نمازهایشان با این دعا برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دعا کنند. درباره آیت الله بهاء الدینی قدس سره نوشته اند که ایشان در قنوت نمازهایشان، دعا‌های مرسوم را می خواندند تا این که نوع دعا، کلمات و عبارات ایشان تغییر کرد و هرگاه دست های خود را مقابل صورت می گرفتند، برای حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف این گونه دعا می کردند: «اللهم کن لولیّک...». در فرصت مناسبی، علت تغییر دعا را از ایشان پرسیدند. معظم له در یک جمله کوتاه فرمودند: «حضرت پیغام دادند در قنوت به من دعا کنید». (1)

ص: 20

در ابتدای دعا از خدا با لفظ «اللهم» مدد می گیریم. «اللهم» در اصل «یا الله» است و ندا محسوب می شود. «الله» لفظ خاص خداست و همه صفات او را در بر می گیرد.

آغاز هر کاری با یاد و نام پروردگار متعال، آثار و برکات فراوانی دارد. وقتی دعاکننده، اول نام خدا را می گوید، نشان می دهد که ذات بی همتای الهی را مسبب تمام امور می داند و تنها از او استعانت می جوید.

اولین دستوری هم که پیامبر صلی الله علیه و آله از جانب خداوند دریافت کرد، این بود که پیام و سخنش را با نام خدا شروع کند: «اقرأ باسم ربك الذي خلق»؛ [\(1\)](#) «بخوان به نام پروردگارت که آفرید».

باید یاد گرفت که در شروع کارها فقط نام خدا را به زبان آورد و در کنار نام خدا، نام دیگری را شریک نساخت. پس کسانی که به نام خدا و سلاطین، یا به نام خدا و خلق او کاری را شروع می کنند، هر دو مشرک اند.

شهید مطهری قدس سرّه در این باره ذیل تفسیر سوره اعلی چنین نوشته است: «شروع کردن با نام غیرخدا، کفر، و با نام خدا و غیرخدا، شرک است. بلکه توحید در شروع کارها با نام خداست. [\(2\)](#) چنان که فرمود: «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى»؛ [\(3\)](#) «نام پروردگار بلند مرتبه ات را منزه دار» و «تبارک اسم ربک ذی

ص: 22

1- سوره علق، آیه 1.

2- قرآن و تبلیغ، ص 102

3- سوره اعلی، آیه 1.

الجلال و الاکرام»؛ (1) «پروردگار تو که صاحب عزت و کرامت است، نامش بابرکت است».

با توجه به آیات مختلف قرآن روشن می شود که یادآوری نام خدا منحصر در گفتن و خواندن نیست؛ بلکه در مسائلی هم چون ذبح و شکار نیز باید نام خدا را بر زبان جاری ساخت تا آن طعام برای پرورش جسم، مناسب و حلال شود و اگر کسی عمداً نام خدا را بر زبان جاری نکند، آن غذا حرام می شود. (2)

به عنوان مثال در قرآن آمده است: «فکلوا ممّا ذکر اسم اللّٰه علیہ ان کنتم بآياته مؤمنین»؛ (3) «پس شما ای مؤمنان! اگر به آیات خدا ایمان دارید، از آن چه نام خدا بر آن یاد شد بخورید» و یا «ولا تاكلوا ممّا لم ی ذکر اسم اللّٰه علیہ»؛ (4) «و از آن چه نام خدا بر آن برده نشده، نخورید.»

همان گونه که یادآوری نام خدا بر غذای جسم مهم است، ذکر نام خدا در دعا _ که غذای روح است _ نیز اهمیت بسیار دارد. دعاکننده با گفتن «اللهم» در آغاز دعا، احساس نیاز و فقر خود را به خدا ابراز می کند. شروع دعا به این سبک بسیار زیباست. خداوند متعال در قرآن می فرماید: «یا ایّها النّاس انّکم الفقراء الی اللّٰه و اللّٰه هو الغنیّ الحمید»؛ (5) «ای

ص: 23

1- سوره الرحمن، آیه 78.

2- رساله امام خمینی قدس سرّه، مسأله 2594.

3- سوره انعام، آیه 118.

4- سوره انعام، آیه 121.

5- سوره فاطر، آیه 15

مردم! این شماييد که به خداوند نیاز دارید و [تنها] خداوند، بی نیاز و ستوده است».

بنابراین شروع با نام خدا در هر کاری شایسته است و از آن جا که مؤثر واقعی در هر کاری خداست و توفیق در هر عملی، بستگی تمام به خواست او دارد، باید همه کارها را با نام او آغاز کرد تا بدین ترتیب، پشتوانه الهی و تأثیری مثبت پیدا کند.

باید دانست که دعوت خدا از مردم، به خاطر نیاز او به مردم نیست. همان گونه که اگر بگوییم مردم خانه های خود را رو به خورشید بسازند، این دعوت، نشانه نیاز خورشید به ما نیست؛ بلکه نشانه نیاز ما به نور است. یکی از راه های مبارزه با غرور و تکبر، دعوت انسان به درگاه خداست تا انسان به ضعف و جهل و فقر و نیاز خود پی ببرد.

ص: 24

«کُنْ» فعل امر از باب «کَانَ یَکُونُ» و به معنای «باش» است. این کلمه بیانگر درخواست ما از خدای متعال است. یعنی از خداوند متعال می خواهیم که باشد. چه باشد؟! برای که باشد؟! فقرات بعدی بدان اشاره می کند: «وَلِیّاً وَحَافِظاً...». این عبارات، خبر فعل «کُنْ» است و درخواست های دعاکننده را شامل می شود. این شش کلمه و درخواست، همه یک حقیقت را دنبال می کنند و آن طلب سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و عنایت خدا به ایشان است. این نوع درخواست به دلیل آن است که خداوند متعال، غنی مطلق است و با هر که باشد، او را بی نیاز می کند.

خواندن خدا و خواستن از او با این گونه الفاظ و به این سبک، در دعاها و دیگر نیز وارد شده است. این گونه درخواست در دعاها و دیگر، هم در حق خود و هم در حق دیگران، به خصوص در حق ولیّ زمان وجود دارد که به نمونه هایی از آن اشاره می کنیم:

الف) در حق خود مانند

— «اللّٰهُمَّ کُنْ لِي جَارًا مِنْ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ؛ (1) خدایا! در برخورد با هر دشمن ستم گری همراه من باش».

ب) در حق دیگران

— «اللّٰهُمَّ کُنْ الطَّالِبَ لَهَا مَمَّنْ ظَلَمَهَا وَاسْتَخَفَّ بِحَقِّهَا؛ (2) پروردگارا! طالب حق او (حضرت زهرا علیها السلام) باش از کسانی که به او ظلم کردند

ص: 25

1- کافی، ج 4، ص 284

2- مصباح المتعجد، ص 399

ج) در حق صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف مانند:

— «اللّٰهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ فِي خَلْقِكَ وَلِيًّا؛ [\(1\)](#) پروردگارا! خلیفه خودت را سرپرست باش».

به راستی چرا برای امام از خداوند متعال این گونه درخواست می شود؟ به عبارت دیگر، خدای متعال که ولیّ و حافظ اوست؛ پس چرا باید دعا کنیم؟!

این دعا، درخواست نزول انواع خیرات و برکات (ولایت، حفاظت، نصرت و...) بر حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه الشریف است و یکی از حکمت های این درخواست، آن است که این دعاها شامل خود ما نیز می شود، زیرا:

1. دعا برای نزول برکات بر آن حضرت، درخواست افاضه به ما از طریق ایشان است. یعنی وقتی حضرت سالم و پا برجا باشد، همه هستی، سالم و ثابت است؛ چراکه ایشان واسطه فیض است.

2. دعا برای حضرت، باعث دعای حضرت برای نزول همان برکات بر ماست. آیا می شود شما برای حضرت دعا کنید و خودتان بی بهره بمانید؟! هرگز!

در حقیقت، اگرچه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بهترین خلق خداوند متعال و در بالاترین مراتب وجود است، ولی ادب دعا اقتضا می کند که بهترین چیزها را برای بهترین فرد هستی بخواهیم و به جهت رعایت این نکته و سایر آداب دعا، تنها خواسته ما متوجه یوسف زهراست.

ص: 26

«ولی» در اصطلاح به معنای سرپرست و در لغت به معنای دو چیزی است که آن چنان به هم نزدیکند که هیچ فاصله ای بین آنها نیست؛ لذا خداوند، ولی مؤمنان است و آنها هم ولی خداوند؛ همان طور که در آیات قرآن کریم می خوانیم: «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا» (1) و «أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ» (2)

«لام» در «لولیک» لام اختصاص خوانده میشود و حرف «کاف» در این کلمه نیز به خداوند متعال اشاره دارد. پس «ولیک» یعنی آن آقا و سرپرستی که توفیق دادی و منصوب کردی؛ به عبارت دیگر، ولایت حضرت مهدی عبد الله الا از جانب خداست و خدای متعال آن حضرت را به امامت منصوب کردند.

این «ولی» همان شخصی است که اطاعتش در آیه اولوالأمر واجب شمرده شده است:

«أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» (3)؛ اطاعت کنید خدا را و اطاعت کنید پیامبر (خدا) و پیشوایان (معصوم) خود را. معصومان علیهم السلام هم خود و هم جانشینان خود را با این کلمه معرفی کرده اند؛ مثلاً امام رضا علیه السلام در دعا برای فرزندش امام

ص: 27

1- بقره، آیه 257.

2- یونس آیه 62 و چه زیباست که امام صادق علیه السلام با استناد به این آیه شریفه می فرماید: «خوشا به حال پیروان امام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف که در فرجه الشریف غیبتش منتظر ظهور و به هنگام ظهورش مطیع فرمان اویند آنها اولیای خدا هستند؛ نه ترسی دارند و نه غمی»؛ کمال الدین، ج 2، ص 176.

3- نساء، آیه 59.

مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف عرضه می دارد: «اللّٰهُم اَدْفَعْ عَنْ وَلِيِّكَ...» (1)

ولایت بین امام و خداوند متعال، دوسویه است؛ امام با خدا قرب، پیوند و اتصال دارد و از او تأثیر و تأثر می پذیرد. خدا هم ولی و نزدیک امام است، اما در پی این قرب، تنها تأثیر می گذارد و تأثیرپذیر نیست.

ص: 28

1- مصباح المتعجد، ص 409.

حجة به معنای دلیل و برهان است. این واژه در چند جای قرآن کریم به کار رفته (1) و در لسان قرآن عبارت است از هر چیزی که خداوند متعال، به وسیله آن، بر بندگان خویش احتجاج کند، عقاب و ثواب خود را با آن تحکیم بخشد و راه هرگونه عذر و بهانه را به واسطه آن کاملاً ببندد.

حجت و دلیل نزد خداوند بسیار مهم است؛ از این جهت در دستگاه آفرینش الهی هیچگاه انسانها بدون حجت و دلیل رها نشده اند. بارزترین این حجت ها، انبیا و امامان الام هستند. قرآن کریم در این باره می فرماید: «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِنَّاسٍ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ»؛ (2) «ما پیغمبران را بشارت دهنده و بیم دهنده قرار دادیم تا برای مردم در پیشگاه خداوند [برای کوتاهی و قصورشان] حجتی نباشد».

در روایات بسیاری آمده است که خداوند متعال هیچ گاه زمین را از حجت خود (پیامبر یا امام معصوم) خالی نمی گذارد؛ هرچند در پس پرده غیبت باشد و دیدگان مردم، او را نبینند. در برخی اخبار آمده است: «اگر به فرض، تنها دو نفر روی زمین باشند، یکی از آن دو حتماً امام دیگری است». (3) لذا امام، حجت الهی است و به همین دلیل، در

ص: 29

1- سوره نساء، آیه 165 و سوره مائده، آیه 149.

2- سوره نساء، آیه ۱۶۵.

3- اصول کافی، ج 1، ص 253.

دعای معرفت عرضه می داریم: «اللّٰهُمَّ عَرِّفْنِي حَجَّتَكَ فَإِنْ لَمْ تَعَرِّفْنِي حَجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي؛ (1) پروردگارا! حجتت را به من معرفی فرما؛ چراکه اگر حجت تو را نشناسم، در دینم گمراه می شوم».

لفظ شریف «حجت» از القاب خاصه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هم هست. هنگامی که «حجت» یا «حجة الله» گفته می شود، ذهن ها و فکرها به یاد آخرین حجت الهی منصرف می گردد.

در بسیاری از ادعیه، زیارات و روایات نیز با همین لقب نورانی از آن حضرت یاد می شود. نقش انگشتی ایشان هم «أنا حجة الله» و به روایت دیگری «أنا حجة الله و خالصته» (2) است.

آری! او حجت الهی و آخرین حجت پروردگار عالمیان و فرزند یازدهمین پیشوای برحق، امام حسن عسکری علیه السلام است. این مولود گرامی در سحرگاه نیمه شعبان سال 255 هجری قمری پا به عرصه وجود گذاشت و جهان را با نور خود منور کرد. روایاتی وجود دارد که متولد شدن آن امام را تأیید می کنند؛ از جمله حکیمه خاتون، دختر امام جواد علیه السلام می گوید:

حضرت امام حسن عسکری علیه السلام کسی را به دنبال من فرستاد و به من فرمود: عمه جان! امشب که شب نیمه شعبان است، افطار نزد ما باش. به درستی که خدای تبارک و تعالی، امشب حجت را ظاهر می سازد و او حجت پروردگار بر روی زمین است... (3)

ص: 30

1- کمال الدین و تمام النعمة، ج 2، ص 28.

2- نجم الثاقب، ص 68، لقب 38.

3- کمال الدین و تمام النعمة، ج 2، ص 424 و بحار الأنوار، ج 51، ص 2.

از وظایف و تکالیف منتظران آن حضرت، درود فرستادن بر ایشان است. (1) با توجه به آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ...» (2) روشن می شود که:

الف) هرگاه صلوات فرستادن به خداوند متعال نسبت داده شود، به معنای فرستادن رحمت و هرگاه به فرشتگان و مؤمنان منسوب گردد، به معنای طلب رحمت است. (3)

ب) از تعبیر «يُصَلُّونَ» که فعل مضارع و دلیل بر استمرار است، فهمیده می شود که خداوند متعال، همیشه و پیوسته بر پیامبر صلی الله علیه و آله رحمت و درود می فرستد. (4)

بنابراین، صلوات الهی بر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و پدران گرامی ایشان، به معنای فرستادن رحمت و برکت بی کران بر آنان است.

صلوات فرستادن خدا بر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف واضح است؛ زیرا قرآن کریم می فرماید که خداوند جدا از فرشتگان بر مؤمنان صلوات می فرستد: «هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ»؛ (5) «او کسی است که با فرشتگان خود بر شما درود می فرستد تا شما را از تاریکی ها به سوی روشنایی برآورد».

ص: 31

1- رک: مکیال المکارم، ج 2، ص 373، وظیفه چهل و یکم.

2- سوره احزاب، آیه 56.

3- المفردات، ذیل واژه صل.

4- رک: تفسیر نمونه، ذیل آیه شریفه و الأنوار الساطعة فی شرح زیارة الجامعة، ج 5، ص 527.

5- سوره احزاب، آیه 43.

درود الهی بر معصوم نیز رحمت به شمار می آید؛ زیرا او نیز محتاج رحمت الهی است. از مرحوم علامه طباطبایی قدس سرّه سؤال کردند که «معصوم به درود و صلوات نیازی ندارد، پس چرا باید بر او صلوات بفرستیم؟». ایشان فرمودند:

«صلواتی که ما می فرستیم، اولاً از خودمان چیزی اهدا نمی کنیم؛ بلکه به خدا عرض می کنیم و از او می خواهیم که بر پیامبر و خاندانش علیهم السلام رحمت ویژه بفرستد. ثانیاً گرچه این خاندان نسبت به ما محتاج نیستند، ولی به ذات اقدس اله نیازمندند و باید دائماً فیض الهی بر آنان نازل شود.

ما با این صلوات، خود را به این خاندان نزدیک می کنیم. مانند آن که باغبانی که در باغی که همه گل ها و میوه هایش ملک صاحب باغ است، کار می کند و از صاحب باغ حقوق می گیرد، روز عید یک دسته گل از باغ تهیه کند و به حضور صاحب باغ ببرد. آیا عمل او موجب تقرب به صاحب باغ می شود یا نه؟ مسلماً می شود. این عمل نشانه ادب باغبان است.

صلوات هم ادب ما را ثابت می کند و إلاً ما که از خودمان چیزی نداریم؛ بلکه از ذات اقدس اله مسئلت می کنیم که بر مراتب و درجات این بزرگواران بیفزاید، و همین عرض ادب برای ما تقرب است». (1)

لازم به ذکر است از عبارت «و علی آبائه» به دست می آید که در درود فرستادن بر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نباید از آبا و اجداد ایشان غافل شد. آن حضرت در حقیقت، ادامه خط رسالت

ص: 32

1- توصیه ها، پرسش ها و پاسخ ها در محضر آیت الله جوادی آملی، ص 78.

و ولایت است.

اسرار، آثار و فواید صلوات، خصوصاً در مقام دعا بسیار است. در روایتی از امام علی علیه السلام آمده است:

دعا و حاجت خود را همراه با صلوات کنید. زیرا صلوات، دعایی مستجاب است و خدای سبحان چنین نیست که یکی از دو حاجت را برآورد و دیگری را رد کند. (1)

حضرت محمد صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس بر من یک بار صلوات فرستد خدا بر او ده بار درود خواهد فرستاد و نیز ده خطا را از او بر طرف خواهد ساخت و ده درجه او را بالا خواهد برد. (2)

صلوات، کلید استجابت دعا و سبب سنگین شدن اعمال نیک مؤمن در میزان قیامت است.

پیامبر گرامی خدا صلی الله علیه و آله نیز فرمود: «صلوات فرستادن بر من، سبب نورانیت قبر می شود». (3) ایشان در حدیث دیگری فرموده است: «صلوات شما بر من، سبب استجابت دعا و رضایت پروردگار و پاکی و رشد اعمالتان می شود». (4) در روایاتی آمده است که هر کس بر پیامبر صلی الله علیه و آله صلوات بفرستد، خدا و فرشتگان هم بر او صلوات می فرستند و در روز قیامت، از نزدیک ترین افراد به پیامبر صلی الله علیه و آله است. (5)

اما یکی از رازهای فواید صلوات آن است که وقتی رحمت به حضرت نازل شود، به دیگران هم می رسد؛ چون او مجرای فیض است و اگر بخواهد خیری به دیگران برسد، باید نخست بر ایشان _ که رحمت خاصه است _ نازل شود و سپس به

ص: 33

1- سفینه البحار، ج 2، ص 662.

2- مستدرک الوسائل، ج 5، ص 377.

3- بحار الأنوار، ج 94، ص 70.

4- بحار الأنوار، ج 91، ص 64.

5- بحار الأنوار، ج 91، ص 64.

مرحوم علامه طباطبائی قدس سرّه در این باره فرموده اند:

معنای صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام این است که خدایا رحمتت را برای آنان فرو فرست تا از آنان به ما برسد. اگر بخواهد رحمتی بیارد، ابتدا بر این خاندان می بارد و سپس به دیگران می رسد. بنابراین، طلب رحمت، مستلزم اجابت این دعاست. (1)

نتیجه این که این فراز از دعا صلواتی است که موجب نزول رحمت الهی بر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می شود و آثار آن متوجه جهانیان نیز می شود؛

در صلوات بر پیامبر و اهل بیت علیهم السلام واژه صلوات مفرد است و لفظ «علی» تکرار نمی شود؛ یعنی می گوییم: «اللهم صلّ علی محمد و آل محمد». اما در این دعا تمام رحمت های الهی یک بار برای امام حیّ و حاضر، و یک بار برای معصومین قبلی علیهم السلام درخواست می شود.

با توجه به این که هر امامی وظیفه خاص و معینی بر عهده داشته و این تنوع وظایف، تنوع رحمت ها، برکت ها و فیض ها را می طلبد، دعاکننده با گفتن لفظ جمع صلوات، تمام آن ها را برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و سایر ائمه علیهم السلام خواهان و خواستار می شود.

ص: 34

1- توصیه ها، پرسش ها و پاسخ ها، در محضر آیت الله جوادی آملی، ص 96.

در این بخش، دعاکننده از پروردگار متعال، سلامتی و نصرت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را در لحظات شیرین و معنوی دعای خود و سایر ایام طلب می کند و در حقیقت، متوجه افق وسیع تری می شود و می گوید: «پروردگارا! در همه ساعات، زمان ها، دوران و لحظات، سلامتی، نصرت، حمایت و لطف بی کرانت را شامل حال آخرین امام بگردان».

«فی هذه الساعة» در این دعا، به شب قدر و شب نزول برکات، خیرات و مقدرات اشاره دارد و عبارت «فی کل ساعة» بیانگر وظیفه همیشگی منتظر، یعنی توجه و دعای همیشگی برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است. دعاکننده ضمن توجه به زمان حالش، به آینده نیز توجه دارد.

وقتی انسان با دریای رحمت الهی آشنا می شود و وسعت کرم و لطف او را مشاهده می کند، درخواست و تمنایش نیز وسیع می گردد. بنابراین در ادعیه و زیارات، الفاظی مثل کثیراً، متتابعاً، سرمداً، دائماً، ابداً و... بسیار به چشم می آید. (1) هم چنین نه تنها از جانب خود دعا می کند، بلکه با ایمان به رحمت الهی عرضه می دارد:

خداوندا! برسان به مولای ما... از سوی تمامی مردان و زنان مؤمن که در مشرق ها و مغرب های زمین و در صحرا و کوه ها هستند... درود و تحیتی که با عرش خدا برابری کند و به اندازه

ص: 35

کلمات حق، و آنچه علم خدا احصا می کند و کتاب آفرینش حق در بر گرفته است، باشد....(1)

مانند این فراز در ادعیه دیگر نیز وارد شده است. برای نمونه، در دعای روز عرفه می خوانیم:

خدایا! بر محمد و آل محمد علیهم السلام در این ساعت و همه ساعت ها درود فراوان برسان!.(2)

از آن جایی که تبری نیز مانند تولی از واجبات مذهب تشیع به شمار می آید، این گونه درخواست ها در زمینه تبری از دشمنان اهل بیت علیهم السلام نیز منعکس شده است. به عنوان نمونه، در زیارت امام حسین علیه السلام و در بخش لعن بر دشمنان او عرضه می داریم:

خداوند قاتلت را لعنت کند و عذاب را در این ساعت و تمام ساعات تجدید فرماید».(3)

در حقیقت این فراز از دعا، نشانگر همت والای دعاکننده است. او تمام لحظات را مدنظر قرار داده و سلامتی امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف را در همه لحظه ها ساعت ها و زمانها از خداوند متعال خواستار است.

ص: 36

1- «اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَانَا ... عَنْ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فِي مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا، سَهْلِهَا وَجَبَلِهَا ... مِنَ الصَّلَواتِ زِدَّةَ عَرْشِ اللَّهِ وَ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ وَ مَا أَحْصَاهُ عِلْمُهُ وَأَحَاطَ بِهِ كِتَابُهُ ...»؛ مفاتیح الجنان، دعای عهد.

2- «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ ... فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ السَّاعَةِ تَحْيَةً كَثِيرَةً»؛ بحار الأنوار، ج 95، ص 181.

3- «لَعَنَ اللَّهُ قَاتِلَكَ وَ جَدَّدَ عَلَيْهِمُ الْعَذَابَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ؛ همان، ج 98، ص 368.

«ولّی» به معنای سرپرست است. دعاکننده از خداوند متعال می‌خواهد که ولّی امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد؛ زیرا اگر او سرپرستی و ولایت کسی را عهده دار شود، از همه بهتر و والاتر است و او را کفایت می‌کند: «و کفی بالله ولّیا». (1)

علامه طباطبایی قدس سرّه در بیان معنای ولایت می‌گوید:

برای ولایت معانی زیادی ذکر کرده‌اند، اما اصل در معنای آن، از بین رفتن واسطه بین دو شیء است، به نحوی که آن چه از آنان نیست، بین آن دو فاصله ایجاد نکند. (2) ایشان با توجه به موارد به کار رفته در متون آیات و روایات می‌نویسد:

کلمه ولایت با توجه به موارد استعمال آن در قرآن و بیان اهل بیت علیهم السلام و غیره، عبارت است از نزدیکی و قرب خاصی که براساس آن، نوع خاصی از تصرف و مالکیت و حاکمیت و تدبیر و تصدّی پا می‌گیرد. (3)

بر این اساس، دعاکننده با گفتن این فراز، از خداوند متعال می‌خواهد که سرپرستی اش را برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ادامه دهد.

به عبارت دیگر، تمام انسان‌ها، حتی مؤمنان هم محتاج سرپرستی خداوند متعال هستند. بنابراین قرآن کریم

ص: 37

1- سوره نساء، آیه 45.

2- المیزان، ج 10، ص 88.

3- همان، ج 6، ص 12.

می فرماید: «الله ولیّ الذین آمنوا»؛ (1) «خداوند، ولیّ و سرپرست کسانی است که ایمان آورده اند».

امامان معصوم نیز سرپرستی الهی را خواستارند. امام علی علیه السلام در مناجاتش به خدا عرضه می دارد: «ولا تکلّنی غیرک؛ (2) پروردگارا! سرپرستی ام را به کسی جز خودت مسپار».

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز در دعای ماه رجب از خداوند چنین خواسته است: «ولا تکلنا إلی غیرک؛ (3) پروردگارا! ما را به غیر خودت وا مگذار».

عاشقان امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز در این دعا، یک خواسته را با شش واژه مترادف بیان می کند که عبارت اند از ولیّ، حافظ، قائد، ناصر، دلیل و عین. اما تقدم و تأخر این واژه ها بی حکمت نیست. چرا اولین واژه، لفظ «ولیّ» است؟ قطعاً تقدم این لفظ بر سایر کلمات، دلیلی دارد و آن، عظمت، شرافت، گستردگی و عمق این لفظ نسبت به سایر الفاظ است.

با نگاهی اجمالی به ظاهر و مفهوم این کلمات، روشن می شود که پربارترین و جامع ترین آن ها واژه «ولیّ» است؛ زیرا هنگامی که خداوند متعال ولیّ و سرپرست شخصی شد، قطعاً او را حفظ می کند و تحت رهبری، نصرت و حراست خود قرار می دهد. بنابراین، احتمال می رود که حکمت تقدم لفظ «ولیّ» بر دیگر واژه ها همین مسأله (جامعیت) باشد.

ص: 38

1- بقره، آیه 187.

2- بحار الأنوار، ج 92، ص 265؛

3- المصباح، ص 701؛ مصباح المتهجد، ص 803؛ بحار الأنوار، ج 98، ص 392 و صحیفه مهدیه، ص 288.

علامه بر این کاربرد این واژه با روح، حکمت و ضرورت دعا، هماهنگی خاصی دارد. یعنی دعاکننده می داند که همه خلایق در ذات خود، فقیر و محتاج به پروردگار هستند و حتی ولی و سرپرست تمام موجودات این عصر نیز محتاج سرپرستی الهی است. به عبارت دیگر، شخصی که خود، ولی، حافظ، قائد، ناصر، دلیل و عین است هم به قدرتی بالاتر از خود نیاز دارد که خالق همه این خصوصیات است.

ص: 39

شخص منتظر در این بخش از دعا، حفاظت و حمایت الهی را برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که حافظ اسرار الهی است، (1) طلب می کند؛ زیرا خداوند بهترین حافظ است: «فَاللّٰهُ خَيْرُ حَافِظٍ (2)».

در قرآن آمده است که حفاظت هستی برای خداوند متعال سنگین نیست: «وَلَا يُوَدُّهُ حِفْظُهُمَا» (3) کسی که از هستی حفاظت می کند، می تواند امام را نیز در برابر خطرات حفظ کند. لذا برای حفاظت امام، خواندن آیه الكرسي سفارش شده است.

بر اساس روایات امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف حیاتی طبیعی دارد و در میان مردم است و همان طور که پیامبران الهی و دیگر ائمه علیهم السلام به بیماری یا مشکلات دچار میشدند، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز مصون از این مسائل نیست؛ بنابراین، دعا و عجل الله تعالی صدقه برای سلامتی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف لازم و ضروری است.

امامان علیهم السلام نیز در ادعیه و مناجات های خود با خدا، برای حفظ و سلامتی امام زمان این ادعا میکردند؛ برای مثال، امام رضا علیه السلام پیوسته به دعا کردن برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف امر می فرمودند و برای ایشان چنین دعا میکردند:

خداوندا! هرگونه بلا را از ساحت ولیّ خود دور گردان...

ص: 40

1- «السلام علیک یا حافظ أسرار ربّ العالمین»؛ مفاتیح الجنان، ص 868.

2- سوره یوسف، آیه 64.

3- سوره بقره، آیه 255.

و او را در پناه خود از شرّ تمام آن چه آفریده ای و ایجاد و انشا و صورت گری فرموده ای محفوظ بدار، و او را از پیش رو و پشت سر و راست و چپ و از بالا و پایین حفظ کن، حفظ کردنی که اگر کسی را آن طور محفوظ گردانی، از بین نرود(1).

امام حسن عسکری علیه السلام هم در قنوت نمازهایشان برای آن امام این گونه دعا می فرمودند:

خداوندا! او را در پناه گاهی قرار ده تا از شرّ متجاوزان در امان باشد. خدایا! او را از چیزهایی در امان بدار که از آن برایش می ترسیم و تیرهای نیرنگ را که کینه توزان و بدخواهانش به سویش پرتاب می کنند، برطرف ساز(2).

چرا همواره برای سلامتی و مصونیت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از همه بلاهای آسمانی و زمینی دعا می شود؟

چرا باید برای سلامتی ایشان و در امان بودن وجود نازنین او از هرگونه خطر، این گونه دعا کرد؟

در پاسخ باید گفت، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، واسطه فیض و محور عالم هستی است و اگر او نباشد، هیچ مخلوقی توان حیات ندارد؛ بنابراین جهان هستی وابسته به اوست. در این باره روایات فراوانی وجود دارد.

ص: 41

-
- 1- «اللَّهُمَّ اذْفَعْ عَنْ وَلِيِّكَ ... وَ اَعِزَّهُ مِنْ شَرِّ جَمِيعِ مَا خَلَقْتَ وَ بَرَأْتَ وَ اَنْشَأْتَ وَ صَوَّرْتَ وَ اَحْفَظْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ مِنْ فَوْقِهِ وَ مِنْ تَحْتِهِ بِحِفْظِكَ الَّذِي لَا يَضِيعُ مَنْ حَفِظْتَهُ بِهِ»؛ مصباح المتهجد، ص 409
- 2- «فَاَجْعَلْهُ اللَّهُمَّ فِي حِصَانَةٍ مِنْ بَأْسِ الْمُعْتَدِينَ ... وَ اجْعَلْهُ اللَّهُمَّ فِي أَمْنٍ مِمَّا يُشْفَقُ عَلَيْهِ مِنْهُ ... وَ رُدِّ عَنْهُ . مِنْ سَهَامِ الْمَكَائِدِ مَا يُوجِّهُهُ أَهْلُ الشَّانِ إِلَى»؛ همان، ص 156.

امام زین العابدین علیه السلام هم در یک روایت طولانی می فرماید:

خداوند به وسیله ما نمی گذارد که زمین، اهل خود را پریشان سازد و به وسیله ما باران را می فرستد و به وسیله ما رحمتش را می گستراند و به وسیله ما برکات زمین را خارج می سازد و اگر امامی از ما بر روی زمین نبود، زمین اهل خود را در کام خود فرو می برد(1).

امام باقر علیه السلام هم در این باره می فرماید:

اگر امام یک ساعت از روی زمین برداشته شود، زمین ساکنانش را در هم می پیچد، آن چنان که دریا [به هنگام طوفان] ساکنانش را در هم می پیچد.(2)

علت و حکمت حفظ امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، حفظ نبوت، امامت و دین الهی است؛ زیرا مادامی که ایشان سالم و پا برجا باشد، هدف ارسال رسل و انزال کتب تحقق می یابد.

امام رضا علیه السلام با اشاره به همین حقیقت می فرماید:

خدایا! به واسطه وجود مبارک او (امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف) پیامبرت و پدرانش را که امامان منصوب از ناحیه خودت و ستون های دینت هستند، حفظ فرما(3).

پروردگار متعال همواره برای حفظ اولیای خود، از

ص: 42

1- «وَبَنَّا يُمَسِّكُ الْأَرْضَ أَنْ تَمِيدَ بِأَهْلِهَا وَبَنَّا يُنْزِلُ الْغَيْثَ وَبَنَّا يَنْشُرُ الرَّحْمَةَ وَيُخْرِجُ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ وَلَوْلَا مَا فِي الْأَرْضِ مِنَّا لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا؛ كَمَالُ الدِّينِ وَتَمَامُ النِّعْمَةِ، ج 1، ص 207.

2- «لَوْ أَنَّ الْإِمَامَ زُفِعَ مِنَ الْأَرْضِ سَاعَةً لَمَاجَتْ بِأَهْلِهَا كَمَا يَمْوجُ الْبَحْرُ بِأَهْلِهِ»؛ همان، ص 202.

وسایل و اسبابی استفاده کرده است؛ به آتش فرمان داده که بر ابراهیم علیه السلام گلستان شود، به رود خروشان دستور داده که صندوق حامل موسی علیه السلام را به سلامت به کاخ فرعون برساند، حضرت عیسی علیه السلام را به آسمان برده، (1) برای حفظ جان اشرف مخلوقاتش به عنکبوت، دستور تنیدن و به کبوتر، فرمان لانه سازی بر دهانه غار داده و در جنگ ها، ملائک را به یاری او و سپاهش فرستاد.

بنابراین خداوند متعال، بر حفظ ولی اش قدرت دارد، اما تمام انسان ها در تمام دوران ها وظیفه دارند که برای حفظ ولیّ زمان خود جان فشانی کنند. کامل ترین و بارزترین نمونه این جان فشانی، ایثار امیرالمؤمنین علیه السلام در لیلۃ المبیت بود.

می توان گفت همان راه هایی که برای حفظ و سلامتی انبیا و اولیای گذشته وجود داشته درباره آخرین حجت الهی الله تعالی نیز وجود دارد اما تمام انسانهای عصر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، به تلاش برای حفظ ایشان در برابر تمام حوادث و آسیبها موظفند. دعا برای ایشان یکی از راه های انجام این وظیفه است.

امام رضا علیه السلام به پسر مقاتل سفارش فرمود که در قنوت نماز چنین دعا کند:

خدایا! کار بنده و خلیفه ات امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را سامان ده به آنچه کار پیامبران و فرستادگانت را سامان دادی، و فرشتگانت را پیرامونش قرار ده و او را به روح القدس از سوی

ص: 43

خویش تأیید فرما تا از پیش رو و پشت سرش او را از هر بدی محافظت کنند(1).

برخی می پرسند: چه آسیب و خطراتی وجود امام را تهدید می کند؟ خداوند متعال، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را از شرّ چه چیزهایی حفظ می فرماید؟ آیا ما شیعیان توان و لیاقت حفظ امام را نداریم؟!

در پاسخ باید گفت: خطرهایی برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف وجود دارد که شاید به ذهن کم تر کسی خطور کند. شیطان با تمام اعوان و انصارش، هر لحظه در حال نقشه کشیدن و اجرا کردن اهدافشان برای به عقب انداختن ظهور آن حضرت هستند؛ زیرا آن ها خوب می دانند که ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مساوی با پایان کار آن هاست. در آن زمان، عمر دولت آن ها تمام می شود و دیگر نمی توانند انسان ها را به راحتی اغوا کنند.

هنگامی که شیطان از درگاه الهی رانده شد و تا روز قیامت مهلت خواست، خداوند او را تا وقت معلوم، مهلت داد:

«قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ * قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ * إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»؛ . «و آن را از هر شیطان رانده شده ای حفظ کردیم». (2) «[شیطان] گفت: پروردگارا! مرا تا روزی که برانگیخته خواهند شد، مهلت ده» [خداوند] فرمود: تو از مهلت یافتگانی تا روز [و] وقت معلوم».

ص: 44

-
- 1- «اللَّهُمَّ أَصْلَحْ عَبْدَكَ وَ خَلِيفَتَكَ بِمَا أَصْلَحْتَ بِهِ أَنْبِيَائَكَ وَ رُسُلَكَ وَ حَقَّهُ بِمَلَائِكَتِكَ وَ آيِدُهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ مِنْ عِنْدِكَ وَ اسْلُكُهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ رَصْدًا يَحْفَظُونَهُ مِنْ كُلِّ سُوءٍ»؛ مصباح المتعجب، ص 366
 - 2- حجر، آیات 36 تا 38.

در روایاتی از امام سجاد، (1) امام صادق (2) امام رضا (3) علیه السلام، «وقت معلوم به ظهور حضرت مهدی تأویل شده عجل الله تعالی است. امام هادی علیه السلام هم مصداق آیه شریفه «وَ حَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِیمٍ» (4) را روز ظهور بیان فرموده اند. (5)

از سوی دیگر، معتقدان به امامت تصور می کنند که برای دفاع از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام آماده هستند؛ ولی تجربه تاریخ نشان می دهد که اکثر آن ها در عرصه امتحان، موفق و سربلند نبوده اند و چه بسا خود آنان خطراتی را برای اسلام به وجود آورده اند و حتی برخی از شیعیان به امام زمان خود آسیب رسانده اند.

امام صادق علیه السلام در پاسخ به اسحاق بن عمار که درباره آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا» (6) پرسیده بود، فرمودند:

آن هایی که ایمان آورده اند، ما هستیم. خداوند متعال از ما دفاع می کند، به هنگامی که پیروان، ما را اذیت کنند. (7)

چه بسا کسانی که امام مهدی را نمی شناسند، خطری هم برای آن حضرت، نیافرینند، ولی آنهایی که شیعه نامیده میشوند در برابر آن حضرت صف آرایی کنند و علیه اهداف و انگیزه های ایشان اقدام نموده و قلبشان را ناراحت

ص: 45

1- بحار الأنوار، ج 52، ص 376

2- همان ج 63، ص 221

3- کمال الدین و تمام النعمة، ج 1، ص 371.

4- سوره حجر، آیه 17.

5- بحار الأنوار، ج 63، ص 242

6- «قطعاً خداوند از کسانی که ایمان آورده اند دفاع می کند». سوره حج، آیه 38.

7- «نَحْنُ الَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ يُدَافِعُ عَنَّا مَا أَذَاعَتْ شِيعَتُنَا»؛ بحار الأنوار، ج 23، ص 382.

کنند؛ همان طور که خود ایشان در توقیع شریف فرمودند:

نادانان و کم خردان شیعه و کسانی که بال پشه از دینداری آنان محکم تر است، ما را می آزارند. (1)

ص: 46

1- «قَدْ آذَانَا جُهَلَاءُ الشَّيْعَةِ وَ حُمَقَاؤُهُمْ وَ مَنْ دِينَهُ جَنَاحُ الْبُعُوضَةِ أَرْجَحُ مِنْهُ»؛ الإحتجاج، ج 2، ص 474.

«قائد» به معنای رهبر، راهبر و پیشواست. (1) کسی که جلوی کاروان حرکت می کند و کاروان را به پیش می برد، قائد خوانده می شود. دعاکننده در این فراز از خداوند متعال می خواهد که در همه حال، راهبر و رهبر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد.

اساساً تمام موجودات، محتاج عنایت پروردگار هستند. اگر خداوند متعال لحظه ای انسان را سرپرستی نکند و او را به حال خود و هوای نفسش واگذارد، طغیان می کند و از مسیر حق خارج می شود.

بنابراین، اشرف مخلوقات، پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله در هر روز عرضه می داشت:

خدایا! یک چشم برهم زدن مرا به خودم وامگذار، زیرا اگر مرا به نفسم واگذار کنی به بدی بسیار نزدیک و از خوبی بسیار دور می شوم (2).

در دعایی هم از امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف نقل شده است: «وَلَا تَكُنْ لَنَا إِلَى غَيْرِكَ» (3): خدایا! ما را به غیر خودت وامگذار خلاصه آنکه عاشق، منتظر با الفاظ و عبارات نزدیک به الله هم، از پروردگار میخواهد که ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را سرپرستی کند؛ در حقیقت روح این دعا درخواست عنایت خاص الهی برای ولی زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است.

ص: 47

1- الرائد، ج 2، ص 1324.

2- «إِلَهِی ... لَا تَكُنْ لَنَا إِلَى نَفْسِي طَرْفَةً عَيْنٍ أَبَدًا فَإِنَّكَ إِنْ تَكُنْ لَنَا إِلَى نَفْسِي أَقْرَبُ مِنَ الشَّرِّ وَ أَبْعَدُ مِنَ الْخَيْرِ»؛ من لا يحضره الفقيه، ج 4، ص

3- مصباح المتهجد، ص 803

هر حرکتی که بخواهد به سرانجام برسد، باید مورد حمایت و یاری قرار گیرد تا بتواند به نتیجه مطلوب برسد، و حمایت چه کسی بهتر از خداوند، که قدرت مطلق و بهترین یاری دهنده است؟!

یکی از وعده ها و سنت های الهی، نصرت مؤمنین و دفاع از آن هاست. خداوند این دفاع و حمایت را بر خود لازم فرموده است: «وَ كَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ». (1) در قرآن، بارها از یاری انبیا و اولیا توسط خدا سخن به میان آمده است. اسامی برخی از پیامبران که نصرت الهی شامل حال آن ها شده، از این قرار است:

_ حضرت نوح علیه السلام: «فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ»؛ (2) «ما او و کسانى را که با او در کشتى بودند، نجات دادیم».

_ حضرت لوط علیه السلام: «إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَ أَهْلَهُ أَجْمَعِينَ»؛ (3) «ما او و بستگانش [به جز همسرش] را نجات دادیم».

_ حضرت شعيب علیه السلام: «نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ»؛ (4) «ما شعيب و مؤمنان همراه او را نجات دادیم».

_ حضرت صالح علیه السلام: «نَجَّيْنَا صَالِحًا وَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ»؛ (5) «ما صالح و مؤمنان همراه او را نجات دادیم».

_ حضرت هود علیه السلام: «نَجَّيْنَا هُودًا وَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ»؛ (6) «ما هود و

ص: 48

1- سوره روم، آیه 47.

2- سوره یونس، آیه 73.

3- سوره صافات، آیه 134.

4- سوره هود، آیه 94.

5- سوره هود، آیه 66.

6- سوره هود، آیه 58.

مؤمنان همراه او را نجات دادیم».

— حضرت یونس علیه السلام: «وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ»؛ (1) «ما یونس را از غم نجات دادیم».

— حضرت موسی علیه السلام: «وَأَنْجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ»؛ (2) «ما موسی و کسانی را که با او بودند، نجات دادیم».

نصرت الهی در مورد پیامبران و مؤمنان به صورت های مختلفی جلوه می کند. برخی از آن ها عبارت اند از:

— ایجاد الفت و گرایش دل ها به هم: «وَلَيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ»، (3) «يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا». (4)

— استجابت دعا: قرآن درباره حضرت یوسف علیه السلام می فرماید: «فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ». (5) در سوره انبیا نیز به استجابت دعای حضرت نوح، یونس، زکریا و ایوب علیهم السلام اشاره شده است. (6) هم چنین در سوره شوری می خوانیم: «وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»؛ (7) «خداوند دعای کسانی را که اهل ایمان و عمل صالح اند، مستجاب می فرماید».

— اعطای حکومت: «آتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا»؛ (8) «به آن ها حکومتی بزرگ عنایت کردیم».

— غلبه در جنگ: «لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ»؛ (9) «خداوند در مواقع بسیاری شما را یاری کرد».

— نزول سکینه و آرامش بر قلب:

ص: 49

1- سوره انبیاء، آیه 88.

2- سوره شعراء، آیه 65.

3- سوره انفال، آیه ۱۱.

4- سوره ابراهیم، آیه ۲۷.

5- سوره یوسف، آیه 34.

6- «فَاسْتَجَبْنَا». سوره انبیاء، آیات 76، 84، 88 و 90.

7- سوره شوری، آیه 26.

8- سوره نساء، آیه 54.

9- سوره توبه، آیه 25.

«فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا»؛ (1) «پروردگار آرامش را بر او فرستاد و او را با سپاهی که نمی توانستید آن ها را مشاهده کنید، یاری کرد».

— هلاکت دشمن یا انتقام از او: «فَاغْرَقْنَاهُمْ»؛ (2) «همگی آنان را غرق کردیم».

— نزول فرشتگان و امدادهای غیبی: «أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنْزَلِينَ»؛ (3)

«آیا خداوند که سه هزار فرشته را به یاری شما فرستاد، کافی نیست؟»

اگرچه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ناصر بی یاوران است، (4) اما خود ایشان نیز به نصرت الهی احتیاج دارد. از این رو، دعاکننده از خداوند متعال نصرت و یاری او را در همه برنامه ها و احوال طلب می کند؛ زیرا:

— تنها او نصیر است: «و كَفَى بِاللّٰهِ نَصِيرًا»؛ (5)

— او بهترین ناصر است: «نِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِير»؛ (6)

— او تنها ناصر است: «وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ الْعَزِيزِ

ص: 50

1- سوره توبه، آیه 40.

2- سوره اعراف، آیه 136.

3- سوره آل عمران، آیه 124.

4- «واجعله اللهم مفزعا لمظلوم عبادك و ناصرا لمن لا يجد له ناصرا غيرك». مفاتيح الجنان، دعای عهد.

5- سوره نساء، آیه 45.

6- سوره انفال، آیه 40.

درخواست نصرت برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بسیاری از ادعیه فرجه الشریف مهدوی، با عبارات گوناگون بیان شده است؛ برای مثال، امام صادق علیه السلام در تعقیب نماز ظهر عرضه میداشت: «خدایا! با یاری خودت او را تأیید کن و بنده ات را یاری نما.»(2) آن حضرت هم چنین به شخصی سفارش فرمود که هر چه را ترک میکنی، این را ترک نکن و در هر صبح و شام بگو: وانصره ، نصراً عزیزاً(3)، عجل الله تعالی و به کسی که خواهان طول عمر و زیارت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بود، سفارش فرمود که چنین دعا کند: «... وَ عَجِّلْ لَوْلِيكَ الْفَرَجَ وَالْعَافِيَةَ وَالتَّصْرَ»(4).

هم چنین امام حسن عسکری علیه السلام در قنوت نمازهایش، نصرت و یاری یادگار شایسته اش را این گونه از خدا طلب میکند: «خدایا! او را بر تمام دشمنانش پیروز کن... و با یاریات، پشتش را محکم گردان (5) در زیارت آل یاسین» نیز عرضه می داریم: «اللهم انصره»(6)؛ بارالها او را یاری فرما. البته بعید نیست که درخواست نصرت، در واقع تمنای فرج و ظهور آن حضرت باشد؛ اگرچه نصرت در عصر غیبت را نیز شامل می شود.

ص: 51

-
- 1- آل عمران، آیه 126.
 - 2- «اللَّهُمَّ أَيِّدُهُ بِنَصْرِكَ وَانْصُرْ عَبْدَكَ»؛ فلاح السائل، ص 170.
 - 3- الکافی، ج 2، ص 530
 - 4- مصباح المتهجد، ص 58
 - 5- «وَانْصُرْهُ عَلَى مَنْ عَادَاهُ... فَأَشْدُدْ اللَّهُمَّ أَرْزُهُ بِنَصْرِكَ»؛ مهج الدعوات، ص 85.
 - 6- بحار الأنوار، ج 94، ص ۲.

«دلیل» به معنای راهنماست. (1) در زمان گذشته، کاروان‌ها برای رسیدن به مقصد، از شخصی با عنوان دلیل و راهنما استفاده می‌کردند. ما از خداوند می‌خواهیم که خودش دلیل و راهنمای امام باشد تا زمینه‌های ظهور او فراهم شود و با قیام زیبایش عدالت را در جهان حاکم گرداند.

دعاکننده با گفتن این فراز از خداوند متعال می‌خواهد که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را راهنمایی کند. در حقیقت، روح این دعا _ که درخواست سلامتی برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است _ با جملات و الفاظ متفاوتی بیان می‌شود. «دلیلاً» عطف بیان دیگری بر «ولیاً» است، یا تأکیدی دیگر بر درخواست سلامتی آن حضرت.

بر عاشق امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف سخت و گران است که ناخوشی و ناراحتی و غم و اندوه، امام زمانش را فراگیرد و او سرگرم دنیای خویش باشد. در دعای ندبه آمده است: «عزیز علیّ أن تحیط بک دونی البلوی؛ گران و سخت است بر من که تنها تو گرفتار باشی و بلا تنها تو را احاطه کند».

وقتی سختی حقیقی باشد، نگرانی و اضطراب پیدا می‌شود. برای رفع تمام این تشویش‌ها، باید به آرام بخش دل‌ها و جان‌ها دل سپرد و دست به دعا برداشت و با بیان الفاظ متعدد، بر درخواست اصلی اصرار و پافشاری کرد و در هر شبانه روز، چندین بار در حالات مختلف، خواسته خود را بیان نمود.

ص: 52

واژه «عین» مشترک لفظی است و معانی متعددی دارد. بنابراین، در هر مورد، به قرینه معینّه و خاص نیاز است. در این دعا «عین» به معنای نگهبان و ناظر آمده است. (1) ما از خداوند متعال می خواهیم که در تمام لحظه ها نگهبان، ناظر و حافظ آن امام باشد.

اگر پروردگار عالم نگهبان کسی باشد، هیچ خطری او را تهدید نمی کند. امام زین العابدین علیه السلام برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف این گونه دعا می فرمود: «و راعیه بعینک؛ (2) خدایا! او را با دیده خود، رعایت [و نگهبانی] فرما».

از این شش کلمه روشن می شود که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در پناه خداوند متعال و حفظ و حمایت و مراقبت او، سرپرستی جامعه را برعهده دارند.

ص: 53

1- «هو عین علیه». الرائد، ج 2، ص 1233.

2- صحیفه سجادیه، دعای 47

آیا این درخواست ها فقط مخصوص به عصر غیبت است؟ خیر؛ بلکه دعاکننده، سلامتی مولایش را در تمام لحظات غیبت و ظهور می طلبد. در ابتدای دعا «فی هذه الساعة وفي كل ساعة» گفته شد و در این بخش با لفظ «حتی» غایت کلام معلوم شده است. در حقیقت، این غایت داخل در مغیاست. یعنی چنین درخواست می کنیم: «خدایا! در عصر غیبت و ظهور، امام را پشتیبانی کن و او را سلامت بدار!»

هم اکنون امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بر روی همین کره خاکی، حاکم و فرمان رواست؛ وانگهی سکونت ایشان به دلیل غیبت و کثرت دشمنان در حال اختفا و سختی است، تاروژی که ظهور نماید و تمام انسان ها از حضرت اطاعت کنند و از مخالفت ها و عنادهایی که در برخورد با سایر انبیا و اوصیای عظیم الشأن الهی علیهم السلام وجود داشته، دست بردارند.

دعاکننده از خداوند متعال می خواهد که اهل زمین را برای آن حضرت، رام و فرمان بردار قرار دهد؛ چنان که در تأویل این آیه شریفه آمده است: «و له اسلم من فی السموات و الارض طوعاً و کرهاً»؛ [\(1\)](#) «هر که در آسمان ها و زمین است، خواه و ناخواه، سر به فرمان او (خداوند متعال) نهاده است» می فرمایند:

هنگامی که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند، زمینی باقی نمی ماند، مگر آن که گل بانگ توحید و شهادت به رسالت

ص: 54

بنابراین آن گاه که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بر روی زمین ساکن و حاکم شود، همگان با میل و رغبت، به حاکمیت او گردن می نهند و از جان پذیرایش می-شوند، در حالی که هیچ اکراه و اجباری برای آن ها نیست. لذا دعاکننده از خداوند متعال می خواهد که عمر توأم با سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف تا آن جا طولانی شود که روزگار ظهور و سکونت آن حضرت بر زمین در حال اطاعت مردم فرا رسد و پس از آن که مردم از اطاعتش سر باز می زدند، با میل و رغبت به اطاعتش در آیند.

البته احتمال دارد که «طوعاً» صفتی برای حضرت باشد. (1) در این صورت، معنای این فراز، آن است که زندگانی و سلامتی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف تا زمانی باشد که او در زمین با میل و رغبت و اشتیاق، ساکن و حاکم شود؛ زیرا ظهور و حاکمیت بر زمین و و اجرای احکام الهی، خواسته خداوند، هدف بعثت انبیا و آرزوی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است و به همین علت، سکونت و حاکمیت بر ارض از روی میل و رغبت، برای حضرتش طلب می شود.

در این عصر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بر روی زمین مستقر هستند، ولی به علت اطاعت نکردن مردم از ایشان، در محل های مختلفی به سر می برند. از آن جا که این نوع زندگی، توأم با استقرار و آرامش

ص: 55

1- «أنَّ الأصل الواحد في هذه المادّة: هو العمل بما يقتضيه الأمر والحكم مع رغبة و خضوع، فله ثلاثة قيود: الرغبة و الخضوع و العمل على طبق الأمر. وإذا فقدت الرغبة و التمايل يصدق الكره، سواء حصل خضوع أو عمل أم لا». التحقيق في كلمات القرآن، ج 7، ص 137.

نیست، «سکونت» (1) محسوب نمی آید. خود آن حضرت در توقیع به شیخ مفید قدس سرّه نیز به این قضیه اشاره فرموده اند:

هم اکنون در مکانی دور از جایگاه ستم گران سکنی گزیده ایم؛ زیرا خداوند صلاح ما و شیعیان با ایمان ما را _ مادامی که حکومت دنیا به دست تبه کاران است _ در این کار قرار داده است. با وجود این، بر اخبار و احوال شما آگاهیم». (2)

حسن بن سلیمان حلی قدس سرّه در شرح این فراز از دعا می نویسد:

یدلّ علی زمان ظهوره و انبساطه یده علیه السلام و لآئنه الیوم مقهور مغضوب مستأثر علی حقّه غیر مستطیع لإظهار الحقّ فی الخلق؛ (3)
این جمله بر زمان ظهور و بسط ید امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دلالت دارد؛ زیرا امروزه (عصر غیبت) ایشان مقهور مانده و حقش غصب شده است و توان اظهار حق در میان خلائق را ندارد. (4)

چه روزی آن حضرت با بسط ید ظاهر می شوند و مردم هم از روی میل و رغبت از ایشان اطاعت می کنند؟ آن روزی که پروردگار متعال، اذن ظهور بفرماید و ایشان نظام عدل را برپا دارند. در آن روز، زمین و اهل آن _ در حالی که میل و رغبت کامل دارند _ از ایشان اطاعت می کنند، پرچم اسلام به اهتزاز در می آید و گل بانگ توحید در سرتاسر عالم هستی طنین افکن می شود.

ص: 56

1- «أنّ الأصل الواحد فی هذه المادة [سکونی]: هو الاستقرار فی مقابل الحركة و هم أعمّ من الاستقرار المادّی و الروحی». التحقيق فی کلمات القرآن، ج 5، ص 163.

2- «نَحْنُ وَ إِن كُنَّا نَأْوِينَ بِمَكَانِنَا النَّائِي عَنْ مَسَاكِنِ الظَّالِمِينَ، حَسَبَ الَّذِي أَرَانَاهُ اللَّهُ تَعَالَى لَنَا مِنَ الصِّلَاحِ وَلِشَيْعَتِنَا الْمُؤْمِنِينَ فِي ذَلِكَ مَا دَامَتْ دَوْلَةُ الدُّنْيَا لِلْفَاسِقِينَ، فَإِنَّا نُحِيطُ عِلْمًا بِأَنْبَاءِكُمْ»؛ بحار الأنوار، ج 53، ص 176.

3- مختصر بصائر الدرجات، ص 193.

4- «يَدُلُّ عَلَى زَمَانِ ظُهُورِهِ وَ انبِسَاطِ يَدِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ لَأَنَّهُ الْيَوْمَ مَقْهُورٌ مَعْصُوبٌ مُسْتَأْثَرٌ عَلَى حَقِّهِ غَيْرٌ مُسْتَطِيعٌ لإظهارِ الْحَقِّ فِي الْخَلْقِ»؛ مختصر بصائر الدرجات، ص 193.

امام علی، (1) امام صادق (2) و امام کاظم علیهم السلام، (3) آیه شریفه «وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا» (4) را به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف تأویل فرموده اند.

امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه می فرماید:

هنگامی که قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند، نقطه ای بر روی زمین نمی ماند، جز آن که به یکتایی خدا و رسالت حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله گواهی می دهد. (5)

سرانجام این اراده و عنایت های ویژه حضرت حق آن است که زمین به دست امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و با قیام آسمانی اش، از آلودگی ها و نافرمانی ها پاک می شود و عبادت الهی بدون هیچ شرکی بر روی زمین محقق می گردد: «يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَنِي شَيْئًا» (6) و هدف از خلقت تحقق می یابد: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِي». (7)

در ادامه این دعا، ما از خداوند می خواهیم که این نعمت ارزشمند، پس از پدید آمدن، مدتی طولانی ادامه یابد تا انسان های زیادی در سایه این حکومت به سرانجام نیک نائل شوند.

ص: 57

1- بحار الأنوار، ج 53، ص 77

2- بحار الأنوار، ج 52، ص 340

3- همان

4- «هرکه در آسمان ها و زمین است، خواه و ناخواه، تسلیم اوست». سوره آل عمران، آیه 83.

5- بحار الانوار، ج 52، ص 340.

6- نور، آیه 55.

7- ذاریات، آیه 56.

در این فراز از دعا، آرزوی طول بقا برای حکومت آن موعود جهانی است. دعاکننده از خداوند چنین می خواهد: «پروردگارا! تو او را برای مدت طولانی روی زمین متمکن ساز».

حکومت طولانی امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را تقاضا می کند. با توجه به این که این دعای شریف از ناحیه امامان معصوم علیهم السلام صادر شده و در طول تاریخ، انسان های مؤمن و متقی، بارها و بارها آن را زمزمه کرده اند و تنها خواسته شان استجابت این دعا بوده و پروردگار متعال هم دعاها را استجابت می فرماید، قطعاً حکومتی که ایشان تشکیل می دهد، طولانی است و تا پایان عمر زمین به طول می انجامد.

در منابع اهل سنت، روایاتی وارد شده که مدت حکومت آن حضرت را کوتاه بیان می کنند؛ اما این روایات پذیرفتنی نیستند. اگر در منابع شیعه نیز احادیث مختلفی دیده می شود، اشاره به دوران های حکومت است؛ یعنی از زمان ظهور تا استقرار حکومت، هفت سال به طول خواهد کشید، دوران تکامل دولت آن حضرت، چهل سال، و دوران نهایی اش بیش از سی صد سال خواهد بود.

بسیار روشن است که دورانی بسیار کوتاه، به این مقدمه طولانی احتیاج ندارد. بشر در طول سال های متمادی، رنج و سختی را تحمل کرده تا حقیقت ناب را در سال های طولانی به نظاره بنشیند.

در برخی از محافل و مجالس، در پایان این دعا، عبارت «برحمتک یا ارحم الراحمین» گفته می شود که شایسته است

به دعا افزوده نشود؛ زیرا در هیچ یک از منابع دعا، این جمله ذکر نشده است. بنابراین اگر این جمله به قصد جزئیت به دعا اضافه شود، اشکال دارد؛ ولی اگر مطلق دعا مدنظر باشد، اشکال ندارد. با این حال، از آن جایی که این گونه قصدها برای عموم واضح نیست، مناسب است که این عبارت گفته نشود.

ص: 59

همه در برابر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف مسئول هستند و نسبت به ایشان وظایفی دارند. (1) یکی از آن وظایف، انجام دادن اعمالی است که موجب تن درستی ایشان می شود؛ مانند صدقه دادن و دعا کردن.

حتی اگر کسی برای سلامت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف صدقه ندهد و دعا هم نکند، پروردگار متعال، وجود گرامی ایشان را از گزند حوادث و بلاها محفوظ می دارد؛ اما نکته آن است که این گونه اعمال، قبل از آن که آثاری برای امام داشته باشد، فوائد و نتایجی برای عامل به همراه دارد. (2) مانند نماز خواندن که اگر همه انسان ها کافر شوند و نماز نخوانند، ذره ای از عظمت پروردگار کم نمی شود و خداوند متعال نیز محتاج عبادات بندگان نیست: «إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ»؛ (3) «اگر شما و هر که روی زمین است همگی کافر شوید، بی گمان

ص: 62

-
- 1- آیت الله سید محمدتقی موسوی اصفهانی رحمه الله در مکیال المکارم (ج2، صص 181 _ 568) هشتاد وظیفه را بیان کرده اند.
 - 2- در جلد نخست کتاب مکیال المکارم، بیش از یک صد فایده برای دعا در حق امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ذکر شده، که مهم ترین آنان عبارت اند از: الف) دعا برای ایشان، نشانه علاقه و محبت است و ازدیاد محبت امام در دل، موجب تقویت ایمان می گردد؛ ب) دعا تجدید عهد و پیمان با حضرت است؛ ج) دعا سبب زنده نگه داشتن یاد امام در دل است؛ د) کسی که به سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف اهمیت بدهد، مسلماً آزدن حضرت نیز برایش سخت است. در نتیجه دعا برای سلامتی حضرت، انسان را به انجام دادن اعمالی وامی دارد که موجب خشنودی پروردگار (متعال و آن امام می شود؛ هـ) دعا مسأله ای مهم و مؤثر است و موجب فرج آن حضرت و نیز فرج و گشایش در زندگی مؤمنان می شود.
 - 3- ابراهیم، آیه 8.

خداوند بی نیاز ستوده است».

انسان براساس وظیفه و احتیاج به عنایت پروردگار، عبادت می کند و نماز می خواند. بنابراین، کسی که نماز می خواند و شکر نعمت پروردگار را انجام می دهد، فوائد زیادی را نصیب خود می کند؛ زیرا: «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ»؛ (1) «اگر واقعاً سپاسگزاری کنید، بر نعمت شما خواهم افزود، و اگر ناسپاسی کنید، قطعاً عذاب من سخت خواهد بود».

از نتایج دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف جلب توجه و عنایت خاص ایشان است. بنا بر آیه شریفه «هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ» (2) و آیه «وَإِذَا حُيِّيْتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا»، (3) امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف علاوه بر بذل عنایات فراوان به فرد دعاکننده، در حق او دعا هم می کند.

شایان توجه است بحث فواید دعا به معنای این عجل نیست که حضرت مهدی عبد الله عالی برای رسیدن به کمالات و سلامتی به ما نیاز دارد؛ او تنها نیازمند به خداست و خداوند متعال نیز اگر بخواهد لطف کرده و دعای ما را مقدمه و زمینه ای برای سلامتی آن حضرت قرار میدهد. ما معتقدیم همه خویبها و خیرها به واسطه ایشان به ما میرسد و حتی دعاهاى ما هم به برکت ایشان مستجاب میشود؛ لذا مفید

ص: 63

1- همان آیه 7.

2- «مگر پاداش احسان، جز احسان است؟» الرحمن، آیه 60.

3- «و چون به شما درود گفته شد، شما به بهتر از آن، درود گوئید، یا همان را [در پاسخ] برگردانید». نساء، آیه 86.

بودن دعا‌های ما منافاتی با وساطت فیض از سوی ایشان ندارد.

اگر گفته می‌شود که دعای ما برای آن حضرت فایده دارد، منظور، آن فایده‌ای که در مورد دیگران مطرح می‌شود، نیست؛ چراکه حجت الهی هیچ نیازی به ما ندارد. با این مقدمه، فوائد قرائت این دعا را در دو بخش عرضه می‌کنیم:

الف) فوائد دعا برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

1. رفع بلا

ائمه علیهم السلام بشر هستند؛ لذا سختی، گرفتاری و بلا متوجه آن‌ها نیز خواهد بود. مثلاً در تاریخ آمده است که امیرمؤمنان علیه السلام در جنگ خیبر مبتلا به چشم درد شدیدی شده بودند یا در زندگانی برخی از اهل بیت علیهم السلام نوشته شده که طبیب برای رفع بیماری و معالجه نمودن آنان، به محضرشان رسیده است یا این که ائمه علیهم السلام برای رفع بیماری خود دعا کرده‌اند.

به طور کلی امامان علیهم السلام به مقتضای بشر بودنشان، ناراحتی و رنج و غصه‌های فراوانی را متحمل می‌شدند و برای رفع آن، به علل مادی و معنوی توسل پیدا می‌کردند. چنان که یک بار حضرت صادق علیه السلام بیمار شدند و از کسی خواستند که به حرم امام حسین علیه السلام برود و برای رفع بیماری ایشان در آن مکان مقدس دعا کند. آن شخص از امام می‌پرسد: «همان طور که امام حسین علیه السلام امام مفترض الطاعة هستند، شما نیز امام واجب الطاعة است. پس چرا باید در حرم امام حسین علیه السلام دعا کرد؟» از توضیحی که امام صادق علیه السلام به آن شخص دادند، معلوم می‌شود که ایشان دعای انسانی

عادی زیر قبه سیدالشهداء علیه السلام را برای رفع بیماری خود، مؤثر می دانستند. (1)

بنابر این روایت، دعا کردن برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف معنا و مفهوم می یابد و ما می توانیم برای رفع بلاها و جلب عنایات ایشان، برای سلامتی حضرتش دعا کنیم.

البته خوب می دانیم که آن چه همه دردها و رنج های امامان را یک جا برطرف می کند، چیزی جز مژده ظهور از جانب خداوند نیست؛ پس بهترین دعایی که می توانیم برای رفع همه گرفتاری های آن حضرت بکنیم، دعا برای تعجیل در فرج آن بزرگوار است. لذا در صدر همه دعاها و بیش از همه آن ها، برای تعجیل در فرج ایشان دعا می کنیم و می دانیم که اگر این دعا مستجاب شود، خواسته های دیگر هم ضمن آن محقق می گردد.

2. نزول برکات و عنایات الهی بر آن امام

یکی دیگر از فوائد دعا برای امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، اختصاص عنایات پروردگار به ایشان است. رحمت الهی بسیار گسترده و بی کران است و امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هم محدودیتی برای پذیرش این عنایات ندارد. صلوات بر پیامبر و آل او علیهم السلام نیز در همین راستا مفهوم می یابد. حتی مستحب است که در

ص: 65

1- «ان لله تعالی بقاعاً يستجاب فيها الدعاء فتلك البقعة من تلك البقاع؛ خداوند متعال مکان هایی دارد که دعا در آن جا مستجاب است و حرم امام حسین علیه السلام یکی از آن مکان هاست». وسائل الشیعه، ج 10، ص 421، ح 2.

تشهد برای بالا رفتن درجه پیامبر صلی الله علیه و آله دعا کنیم. (1)

هر کس حتی غیر مسلمان نیز برای پیامبر صلی الله علیه و آله دعا کند، برای ایشان فایده دارد. امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید:

لَا تَسْتَحْقِرُوا دَعْوَةَ أَحَدٍ، فَانَّهُ يَسْتَجَابُ لِلْيَهُودِيِّ فَيَكُم، وَلَا يَسْتَجَابُ لَهُ فِي نَفْسِهِ؛ (2) دعای هیچ فردی را کوچک نشمارید. به درستی که دعای یهودی در حق شما مستجاب می شود؛ اگرچه در حق خودش مستجاب نمی گردد.

لذا اگر ما گناه کار هم باشیم، باز دعای ما اثر دارد. اگر اثر نداشت، خداوند متعال نمی فرمود: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا». (3) خدا و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند؛ خدا و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند. ای کسانی که ایمان آورده اید بر او درود بفرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به ما گفته است که برای من دعا کنید. دعای کسی در مرتبه پایین، در حق فردی بالاتر از خودش اثر می کند. امام حسین علیه السلام به زینب کبری علیها السلام فرمود: «به من دعا کن».

دعا یک نوع تشکر است. ما وقتی برای آن حضرت دعا می کنیم، در حقیقت می خواهیم به ایشان بگوییم که دوستان داریم.

ص: 66

1- گفتن ذکر «و تقبل شفاعته و ارفع درجته» بعد از صلوات تشهد مستحب است. عروة الوثقی، ج 1، ص 691.

2- بحار الأنوار، ج 93، ص 294.

3- احزاب، آیه 56.

با ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و گشایش در همه امور، غم و غصه ایشان نیز پایان می پذیرد لذا در اواخر دعای سلامتی، برای ظهور و فرج ایشان نیز دعا می شود.

ناگفته پیداست که ما انسان ها می توانیم در تقدیم یا تأخیر ظهور حضرتش مؤثر باشیم. صریح ترین دلیل در این خصوص، حدیث امام صادق علیه السلام است:

فَلَمَّا طَالَ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ الْعَذَابُ ضَجُّوا وَبَكَوا إِلَى اللَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى وَهَارُونَ أَنْ يُخَلِّصَهُمْ مِنْ فِرْعَوْنَ فَحَطَّ عَنْهُمْ سَبْعِينَ وَمِائَةً نَفْسًا وَقَتِي مَدَّتْ عَذَابَ بَنِي إِسْرَائِيلَ طَوْلَانِي شَدَّ، چهل صباح به پیشگاه الهی ضجه زدند و گریه کردند تا این که خداوند به موسی و هارون علیهما السلام وحی فرمود که آن ها را از شرّ فرعون خلاص می کند. به این ترتیب صد و هفتاد سال از عذاب ایشان کم کرد.

امام صادق علیه السلام پس از نقل این ماجرا اضافه فرمودند:

هَكَذَا أَنْتُمْ لَوْ فَعَلْتُمْ لَفَرَّجَ اللَّهُ عَنَّا فَأَمَّا إِذَا لَمْ تَكُونُوا فَإِنَّ الْأَمْرَ يَنْتَهِي إِلَى مُنْتَهَاهُ؛ (1) وضع شما نیز همین طور است. اگر چنین کنید، خداوند فرج ما را می رساند؛ اما اگر چنین نباشید، کار به آخرین حدّ خود خواهد رسید.

(ب) فوائد دعا برای دعاکننده

1. کسب معرفت

در سایه دعا، شناخت بیشتر خداوند متعال، امکان پذیر

ص: 67

خواهد بود. وقتی از خداوند چیزی درخواست می کنیم، بر معرفت ما نسبت به او افزوده می شود. هنگامی که برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز چیزی می خواهیم، معرفت ما نسبت به ایشان ازدیاد پیدا می کند. زیرا می شود که امام را شناخت و برای او دعا کرد؟! قطعاً این گونه دعاها در عمق بخشیدن به معرفت تأثیرگذار است.

2. آرامش روانی

یکی از بهترین راه های از بین بردن اضطراب و به دست آوردن آرامش، دعا و راز و نیاز با خداست؛ چراکه دعا برقراری ارتباط بنده با خداست، خدایی که بر هر کاری تواناست.

این ارتباط، انسان را امیدوار و به قدرتی برتر، دل گرم می کند. ضمن آن که دعا برای امام، مایه آرامش انسان هم می شود؛ زیرا وقتی ما به فکر او باشیم، او نیز به یاد ماست و این مسأله در بهداشت روان ما مؤثر خواهد بود.

3. از بین بردن خودخواهی

می دانیم که برای استجابت دعا بهتر است که انسان اول برای دیگران دعا کند، سپس برای خود. چنان که پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید: «وقتی کسی از شما دعا می کند، آن را عمومیت دهد و برای دیگران هم دعا کند؛ چرا که باعث استجابت دعاست». (1) هم چنین امام صادق علیه السلام می فرماید: «هر کس چهل مؤمن را قبل از خود دعا کند، دعایش مستجاب می شود». (2)

ص: 68

1- همان، ج 2، ص 487.

2- الکافی، ج 2، ص 509

طلب خیر و سلامتی برای دیگران، در واقع، مبارزه درونی با انحصارطلبی و خودخواهی نفس است. اگر خود و خواسته هایمان را فراموش کنیم و امام را بر همه خواسته های خود مقدم نماییم، معلوم می شود که از خودخواهی فاصله گرفته ایم.

4. نجات از دوزخ

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند:

در قیامت امر می شود که عده ای را به جهنم ببرند، اما خداوند به مالک جهنم سفارش می فرماید: به آتش بگو پاهایشان را نسوزاند، چون-که با آن به مساجد می رفتند؛ صورتشان را نسوزاند، چون وضو می گرفتند و دست هایشان را نسوزاند، چون آن ها را هنگام دعا بالا می گرفتند.... (1)

شما خود قضاوت کنید؛ اگر کسی مهر امام را در دل داشته باشد، زبانش دعاگوی آن حضرت باشد و دست های نیازمندش را برای دعا در حق ایشان، نزد خدا بالا ببرد، آیا خداوند متعال با لطف و کرم بیش تری با او برخورد نمی کند؟!

5. افزایش میل به فعالیت

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «دعای چهار نفر اجابت نمی شود. یکی از آن ها کسی است که در خانه بنشیند و از خدا روزی طلب کند...». (2) کسی که واقعاً چیزی را از خدا طلب می کند، باید حداکثر شرایط اجابت آن را فراهم کند.

ص: 69

1- عوالی اللآلی، ج 1، ص 360.

2- الکافی، ج 2، ص 511.

یکی از آن شرایط، انجام فعالیت در راستای تحقق هدف همراه با دعاست.

انسان منتظری که در بهترین حالات خود، یاد امام را در دل و جان شکوفا می کند و برای برترین مخلوق این عصر، بهترین خواسته ها را از خداوند مسئلت می کند، در میدان عمل و برای تحقق خواسته های خود چگونه باید باشد؟ آیا خواستن بدون اقدام، توجیه پذیر است؟ (1) حضرت علی علیه السلام می فرماید: «الداعی بلا عمل کالرامی بلا وتر؛ (2) دعاکننده بدون عمل، به تیرانداز بدون زه می ماند».

در روایت زیبایی، همین مسأله بعد از انتظار فرج ذکر شده است. امام صادق علیه السلام فرموده اند: «وأفضل عمل المرء انتظاره فرج الله و الداعی بلا عمل کالرامی بلا وتر» (3).

اگر کسی انتظار گشایش از سوی خدا دارد، قلب و تمام اعضا و جوارح او نیز باید با زبانش هم راه شوند. اگر کسی به همسر و همکار خود ظلم کند، اما در دل شب بارها از خداوند متعال بخواهد که ظلم را از او دفع فرماید و ظالم را بر او مسلط نکند، هرگز خواسته اش پذیرای درگاه الهی نخواهد بود؛ زیرا او با عملش می گوید که ظلم خوب است. به عبارت دیگر، عمل نوعی دعاست؛ اگر کسی خیرخواه دیگران است، با زبان

ص: 70

1- خواستن بهشت بدون عمل نیز حماقت است: «طلب الجنة بلا عمل حمق... طلب المراتب و الدرجات بلا عمل جهل». عیون الحکم و المواعظ، ص 318.

2- نهج البلاغه، کلمات قصار ح 337.

3- بحار الأنوار، ج 75، ص 60 و 208.

بی زبانی از خداوند متعال می خواهد که به او خیر برساند.

بنابراین کسی که برای امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دعای سلامتی می خواند، باید برای تحقق خواسته خود کوشا باشد و از اعمالی که سلامتی را برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به ارمغان می آورد _ مانند صدقه دادن _ غفلت نورزد.

صاحب مکیال المکارم وظیفه بیست و سوم و بیست و چهارم منتظر را به همین مسأله اختصاص داده و گفته است: «صدقه دادن به نیابت از آن حضرت و به قصد سلامتی ایشان، از وظایف منتظران است». (1)

6. محبوبیت نزد خدا

انجام هر عبادتی، انسان را محبوب درگاه حق تعالی می کند و دعا یکی از آن عبادات و بلکه افضل آن هاست.

کسی که سلامتی امام زمانش برایش مهم باشد، مسلماً آرزو آن حضرت برایش سخت است. در نتیجه، دعا کردن برای سلامتی آن حضرت، انسان را به انجام کارهایی وادار می دارد که موجب خشنودی آن حضرت و در نتیجه، سبب رسیدن به مقام رضوان الهی است.

خداوند در قرآن کریم، از حضرت ابراهیم علیه السلام به خاطر دعاکردنش تعریف و تمجید کرده و فرموده است: «ان ابراهیم لحلیم اواه منیب». (2) امام باقر علیه السلام در بیان تفسیر این آیه می فرمایند: «اواه کسی است که بسیار دعا می کند». (3)

در دستور قرائت

ص: 71

1- بحار الأنوار، ج 2، ص 301 و 309.

2- سوره هود، آیه 75.

3- بحار الأنوار، ج 9، ص 29.

این دعا نیز آمده است: «متی حضرک من دهرک». از این رو، مناسب است که آن را زیاد بخوانیم.

7. توجه به اصلاح جامعه

دین اسلام، همه ابعاد زندگی اجتماعی و فردی انسان را مورد توجه قرار داده، و همه افراد را نسبت به یک دیگر و جامعه، مسئول دانسته است. این مسئولیت در قالب تکلیف به امر به معروف و نهی از منکر، به عنوان یکی از فروع دین، واجب شده است و یکی از شرایط استجابت دعا به شمار می آید.

حضرت امیر علیه السلام می فرمایند: «امر به معروف و نهی از منکر کنید تا خداوند دعایتان را مستجاب کند». (1) ایشان هم چنین در وصیت خود به فرزندانشان فرموده اند: «امر به معروف و نهی از منکر را ترک نکنید. مبدا خداوند اشرار امت را بر شما مسلط کند و سپس هرچه دعا کنید، اجابت نشود». (2)

8. معنوی شدن جامعه

از آثار مهم دعا، معنوی شدن جامعه اسلامی است. جامعه ای که راز و نیاز و درخواست از خدا در آن متبلور باشد، قطعاً جامعه ای است که معنویت در آن موج می زند و این برای ساخت فضای ظهور، بسیار مناسب خواهد بود.

ص: 72

1- مستدرک الوسائل، ج 5، ص 266.

2- نهج البلاغه، نامه 47.

دعاکننده باید ابتدا خویش را به درجه اجابت دعا برساند، سپس دعا کند. آماده کردن شرایط دعا، خود، موجب آماده شدن شرایط ظهور می گردد. برخی از این شرایط عبارت اند از:

1. بندگی خدا

خداوند در قرآن کریم می فرماید: «وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ»⁽¹⁾؛ «و هرگاه بندگانم از تو درباره من پرسند [که نزدیکم یا دور؟ بگو]: بی گمان من نزدیکم و دعای دعاکننده را وقتی مرا بخواند اجابت می کنم. پس باید مرا اجابت کنند و به من ایمان آورند؛ باشد که به رشد خود برسند».

بنابراین برای استجابت دعا، اول باید بنده خدا شد. بنده خدا شدن، یعنی آن که انسان کاملاً مطیع خدا شود و تمام کار و عملش در جهت جلب رضای او باشد. این نیت، به تمام کارهای انسان جهت خدایی می دهد و تحصیل، تدریس، پزشکی، مهندسی، صنعت و... همه در مسیر الهی قرار می گیرد و جامعه، جامعه ای الهی می شود.

2. اقتصاد حلال

امام کاظم علیه السلام می فرماید:

خدای عظیم به حضرت موسی علیه السلام وحی کرد: من شش چیز را در شش چیز قرار دادم، اما مردم در جاهای دیگر به دنبال آن می گردند. یکی از آن ها این است که من استجابت دعا را در

ص: 74

روزی حلال قرار داده ام، اما مردم در سروصدا و گریه دنبالش می روند و به آن نمی رسند. (1)

کسب روزی حلال، خود، مقدمه اصلاحات گسترده ای در زمینه های اقتصادی و غیراقتصادی خواهد شد. گران فروشی، کم فروشی، ربا و... به فراموشی سپرده می شود و انسان برای کسب لقمه حلال سعی خواهد کرد که کار و فعالیت خود را از غش خالی کند و در برابر حقوقی که از بیت المال می گیرد، کار خود را به نحو احسن انجام دهد. با این کار، همه افراد، هم اصلاحات اقتصادی انجام می دهند و هم کار خود را به سوی اصلاح پیش می برند.

منشأ بسیاری از مفاسد و گناهان در جامعه، اقتصاد است. علت اصلی وجود ربا، کلاه برداری های آن چنانی، اختلاس، رشوه و دیگر مفاسدی که چهره جامعه را سیاه کرده، مسائل اقتصادی است. وقتی انسان بداند که این روش های ناسالم، تأثیری منفی بر معنویات او دارد و تصمیم بر ترک آن بگیرد تا لقمه حلالی به دست آورد، ریشه اصلی این مفاسد را قطع خواهد کرد.

3. ترک گناه

دعای انسان گنه کار مستجاب نمی شود. حضرت موسی علیه السلام از راهی می گذشت. مردی در حال سجده بود و دعا می کرد. حضرت رفت و برگشت و دید که آن شخص

ص: 75

1- «إِنِّي وَضَعْتُ إِجَابَةَ الدُّعَاءِ فِي لُقْمَةِ الْحَلَالِ وَالنَّاسُ يَطْلُبُونَهَا فِي الْقِيلِ وَالْقَالِ». مستدرک الوسائل، ج 12، ص 173.

هنوز در حال سجده است و دعا می کند. عرض کرد: «خدایا! اگر من بودم، دعایش را مستجاب می کردم!» وحی آمد: «ای موسی! اگر او تا آخر عمر هم در سجده باشد، دعایش را مستجاب نمی کنم؛ چون اهل گناه است».

لذا انسان برای استجابت دعایش، چاره ای جز ترک گناه ندارد و این مسأله باعث می شود که دامنه فساد، ظلم و گناه از جامعه برچیده شود و جامعه ای سالم به وجود آید.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

ص: 76

- سيد، رضى نهج البلاغه، بيروت، دارالاسوة، 1415ق.
- على بن الحسين (ع)، صحيفه سجاديّه، ترجمه: سيد صدر الدين بلاغي، دار الكتب الاسلاميه، 1369ش.
- شيخ عباس قمي، مفاتيح الجنان، قم، روح، 1428ق.
- ابن طاووس، على بن موسى، اقبال الأعمال، بيروت، مؤسسة الاعلمي، 1426ق.
- جمال الأسبوع، قم، رضى، بى تا.
- فلاح، السائل، تهران چاپ و نشر بين الملل، اول، 1386ش.
- مصباح الزائر، قم، مؤسسه آل البيت، 1417ق.
- مهج الدعوات، قم، دارالذخائر، 1411ق.
- ابن شهر آشوب، محمد بن على، المناقب، قم، ذوى القربى، دوم، 1428ق.
- ابن عربى، محيى الدين فتوحات مكيه، بيروت، دارالوفاء، 1428ق.
- ابن فارس، احمد، معجم مقائيس اللغة، بيروت، دارالاحياء التراث العربى، 1429ق.
- ابن مشهدى، المزار الكبير، قم، القيوم، 1377ش.
- احساى، ابن أبى جمهور، عوالئ اللآلى، تحقيق: مجـ عراقى، قم، سيدالشهداء، اول، 1403ق.
- امينى، عبدالحسين، الغدير في الكتاب و السنة و الادب، قم، مركز الغدير للدراسات، 1416ق.
- برقى، احمد بن محمد بن خالد المحاسن، تهران، دارالكتب اسلاميه 1370ش.

- بلستانی، علامه محسن علی النهج السوی فی معنی المولی و الولی، ترجمه سید مرتضی موسوی گرمارودی، بنیاد بین المللی غدیر
- بنی هاشمی، سید محمد مناجات، منتظران تهران، منیر، دوم، 1389 ش.
- جبران مسعود الرائد، مشهد، آستان قدس، 1373 ش.
- جمعی از نویسندگان فصل نامه انتظار موعود، قم، مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم.
- جواد، عباس، الأنوار الساطعة فی شرح زیارة الجامعة، قم، دارالحديث، 1378 ش.
- جوادى آملی، عبدالله، توصیه ها پرسش ها و پاسخ ها در محضر آیت الله، قم، معارف، بی تا.
- حر عاملی، محمد بن حسن، اثبات الهداة بالنصوص و المعجزات، تهران، دارالکتب، 1429 ق.
- امل الآمال فی علماء جبل عامل، دارالکتب الاسلامیة، تهران، 1362 ش.
- وسائل الشيعة، قم، مؤسسه آل البيت، 1409 ق.
- حرانی، ابن شعبه، تحف العقول، قم، جامعه مدرسین، 1404 ق.
- حسینی استرآبادی، سید شرف الدین تأویل الآیات الظاهرة، قم، جامعه مدرسین، 1409 ق.
- حلی، رضی الدین علی بن یوسف، العدد القویة، قم، کتاب خانه آیت الله مرعشی، 1408 ق.
- حلی، حسن بن سلیمان مختصر بصائر الدرجات، نجف، مطبعة حیدریه، 1370 ش.

- ايضاح الإشتباه ، قم، جامعه مدرسين، 1378 ش.
- خزاز قمی، محمد بن علی كفاية الاثر، قم، بيدار، 1401 ق.
- خویی، ابوالقاسم ، معجم رجال الحديث، بيروت، دارالوفاء، 1425 ق.
- ديلمی، حسن بن ابی الحسن ارشاد القلوب، قم، شريف مرتضى، 1412 ق.
- رجالی تهرانی، عليرضا يكصد پرسش و پاسخ پيرامون امام عجل الله تعالى فرجه عن الشريف ، قم، نبوغ، 1385 ش.
- شفيعی، حسن آيت ، بصيرت، قم، پارساين، 1376 ش.
- شيخ مفيد، الإرشاد ، بيروت، مؤسسه آل البيت، 1416 ق.
- صافي گلپايگانی، لطف الله ، ماه مبارك رمضان، مكتب عالي اخلاق و تربيت، قم، حضرت معصومه عليه السلام ، 1387 ش.
- صدوق، محمد بن علی بن حسين ، أمالی تهران، اسلاميه، 1362 ش.
- كمال الدين و تمام النعمة، قم، دار الحديث، 1387 ش.
- ، معاني الأخبار، قم، جامعه مدرسين، 1361 ش.
- ، من لا يحضره الفقيه، قم، جامعه مدرسين، دوم، 1425 ق
- صفار، محمد بن حسن بصائر الدرجات، قم، آيت الله مرعشي، 1404 ق.
- طباطبائي يزدی، سيد محمد كاظم، عروة الوثقى، قم، مصطفىوي، بی تا.
- طباطبائي، محمد حسين تفسير الميزان ترجمه: سيد محمد باقر موسوي، قم، جامعه مدرسين، پنجم، 1374 ش.
- طبرسی، فضل بن حسن، الإحتجاج، مشهد، مرتضى، 1403 ق.
- ، مجمع البيان في تفسير القرآن ، تهران ، ناصر خسرو،

- ، مكارم الأخلاق، ترجمه: سيد ابراهيم ميرباقری، فراهانی، 1381 ش.
- طبسی، محمد جواد، بامداد بشریت، قم، جمکران، 1385 ش.
- طوسی، محمد بن حسن، تهذیب الأحكام، دارالکتب الاسلامیة، تهران، 1365 ش.
- ، غیبت، قم، مؤسسه معارف اسلامی، 1411 ق.
- مصباح المتهجد، بیروت، مؤسسه فقه شیعه، 1369 ش
- عروسی حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، قم، اسماعیلیان، چهارم، 1415 ق.
- عیاش سلمی، سمرقندی محمد بن مسعود، تفسیر عیاشی، تهران، چاپخانه علمیه، 1380 ش.
- قرائتی، محسن، زندگی مهدوی در سایه دعای عهد، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، 1392 ش.
- ، قرآن و تبلیغ، تهران، درس هایی از قرآن، 1385 ش.
- قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیة، 1371 ش.
- قرطبی، محمد بن احمد، تفسیر الجامع لأحكام القرآن، تهران، ناصر خسرو، اول، 1364 ش.
- قمی، شیخ عباس، سفینة البحار، قم، اسوه، 1384 ش.
- قندوزی، سلیمان بن ابراهیم ینابیع المودة، بیروت، دارالاسوة، 1425 ق.
- کراجکی، محمد بن علی، کنز الفوائد، بیروت، دارالاسوة، 1428 ق.

- كفعمى، ابراهيم بن على البلد الامين، بيروت، البلاغ، 1428ق.
- المصباح كفعمى، بيروت، مؤسسة البلاغ، 1428ق.
- كلينى، محمد بن يعقوب الكافى، تهران، دارالكتب الاسلاميه، 1365ش.
- كورانى، على و ديگران، معجم احاديث الإمام المهدي، قم، مؤسسه معارف اسلاميه، 1425ق.
- ليثى واسطى، على بن محمد، عيون الحكم والمواعظ، قم، دارالحديث، 1376ش.
- مجتهدى سيستانى سيد مرتضى صحيفه مهديه، قم، حاذق، 1385ش.
- مجلسى، محمد باقر، بحار الأنوار، بيروت، الوفاء، 1404ق.
- مرآة العقول في شرح اخبار آل الرسول، دارالكتب الاسلاميه، 1404ق.
- محمدى رى شهرى، محمد ميزان الحكمة، قم، دار الحديث، 1384ش.
- مصطفوى، حسن، التحقيق فى كلمات القرآن، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد، 1374ش.
- مفيد، محمد بن محمد بن نعمان أمالى، ترجمه: عبدالرحيم عقيقى بخشايشى، قم، نويد، 1385ش.
- مكارم شيرازى، ناصر و ديگران تفسير نمونه، تهران، دارالكتب الاسلاميه، 1374ش.
- ، حكومت جهانى حضرت مهدي عجل الله تعالى فرجه الشريف، مدرسه

امير مؤمنان عليه السلام ، قم، 1385 ش.

- موسوى اصفهانى، محمد تقى، كنز الغنائم فى فوائد الدعاء للقائم، يزد، مؤسسه مهديه، 1361 ش.

-----، مكيال المكارم، قم، جمكران، 1385 ش.

- نجاشى، احمد بن على الرجال، قم، جامعه مدرسين، 1408 ق.

- نجفى، سيد بهاء الدين، منتخب الانوار المضيئة، قم، مؤسسه امام هادى عليه السلام، اول، 1420 ق.

- نعمانى، محمد بن، ابراهيم غيب، نعمانى، تهران، دارالكتب الاسلاميه، 1365 ش.

- نورى ميرزا حسين نجم الثاقب، قم، جمكران، 1387 ش.

----- مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل البيت، 1417 ق.

- هيثمى نور الدين، مجمع الزوائد، بيروت، دار الكتب، لبنان، 1408 ق.

ص: 83

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتاب خانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارك امام علیه السلام پشتیبانی می شود.

برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهل بیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

